

บทที่ 5

การพิสูจน์สมมติฐานและอภิปรายผลการวิจัย

5.1 การพิสูจน์สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ 8 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 เยาวชนเพศหญิงและเพศชายจะมีการมองตนเองที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น จะมีการมองตนเองแตกต่างจาก
เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

สมมติฐานข้อที่ 3 เยาวชนที่มีการศึกษาสูงจะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่มี
การศึกษาดำ

สมมติฐานข้อที่ 4 เยาวชนที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน จะมีการมองตนเองแตกต่างจาก
เยาวชนที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน

สมมติฐานข้อที่ 5 เยาวชนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง
กับยาเสพติดจะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคน
หนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สมมติฐานข้อที่ 6 เยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีการมอง
ตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สมมติฐานข้อที่ 7 เยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำ จะมีการมองตนเองแตก
ต่างเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง

สมมติฐานข้อที่ 8 เยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรกจะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่
กระทำผิดซ้ำ

ผลการพิสูจน์สมมติฐานของการวิจัยทั้ง 8 ข้อดังกล่าวข้างต้น ปรากฏดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 : “เยาวชนเพศหญิงและเพศชายจะมีการมองตนเองที่แตกต่างกัน”

ผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศหญิง และเยาวชนที่ติดยา
เสพติดเพศชาย นั้น พบว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศหญิง (ค่าเฉลี่ย =
2.5185) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศชาย (ค่าเฉลี่ย = 2.4495)

โดยที่ เยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศหญิงจะมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในทุก ๆ ด้าน สูงกว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศชาย

และเมื่อทดสอบด้วย t-test แล้ว ปรากฏว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศหญิง และเพศชาย จะมีการมองตนเองในด้านต่างๆ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับยาเสพติด และด้านรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 แสดงผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีเพศต่างกัน

การมองตนเอง	เพศ	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ด้านร่างกาย	ชาย	100	2.4983	0.4590	- 0.823	0.412
	หญิง	100	2.5500	0.4287		
ด้านส่วนตัว	ชาย	100	2.4767	0.6209	-1.260	0.209
	หญิง	100	2.5833	0.5752		
ด้านครอบครัว	ชาย	100	2.4283	0.4692	-1.158	0.248
	หญิง	100	2.5067	0.4872		
ด้านสังคม	ชาย	100	2.4983	0.5487	- 0.584	0.560
	หญิง	100	2.5450	0.5812		
ด้านที่เกี่ยวกับ ยาเสพติด	ชาย	100	2.4106	0.5239	- 0.892	0.373
	หญิง	100	2.4769	0.5261		
รวม	ชาย	100	2.4495	0.4736	-1.030	0.304
	หญิง	100	2.5185	0.4740		

สรุป

ดังนั้น จากผลการพิสูจน์สมมติฐาน การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีเพศต่างกัน นั้น พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว ที่ว่าเยาวชนเพศหญิงและเพศชายมีการมองตนเองที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 : "เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น จะมีการมองตนเองแตกต่างจาก เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย"

ผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.4852) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (ค่าเฉลี่ย = 2.4835) โดยที่ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว สูงกว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ส่วนเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น

และเมื่อทดสอบด้วย t-test แล้ว ปรากฏว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย จะมีการมองตนเองในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และ ด้านรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 แสดงผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีช่วงอายุต่างกัน

การมองตนเอง	อายุ	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ด้านร่างกาย	วัยรุ่นตอนต้น	61	2.4945	0.4172	- 0.625	0.533
	วัยรุ่นตอนปลาย	139	2.5372	0.4558		
ด้านส่วนตัว	วัยรุ่นตอนต้น	61	2.5601	0.5845	0.470	0.639
	วัยรุ่นตอนปลาย	139	2.5168	0.6074		
ด้านครอบครัว	วัยรุ่นตอนต้น	61	2.5273	0.4443	1.172	0.243
	วัยรุ่นตอนปลาย	139	2.4412	0.4922		
ด้านสังคม	วัยรุ่นตอนต้น	61	2.5164	0.5259	- 0.087	0.930
	วัยรุ่นตอนปลาย	139	2.5240	0.5821		
ด้านที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด	วัยรุ่นตอนต้น	61	2.4262	0.4960	- 0.321	0.755
	วัยรุ่นตอนปลาย	139	2.4514	0.5384		
รวม	วัยรุ่นตอนต้น	61	2.4852	0.4508	0.025	0.980
	วัยรุ่นตอนปลาย	139	2.4835	0.4853		

สรุป

ดังนั้น จากผลการพิสูจน์สมมติฐาน การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีช่วงอายุต่าง
กันนั้น พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น จะมีการมองตนเองแตกต่าง
จากเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

สมมติฐานข้อที่ 3 : " เยาวชนที่มีการศึกษาสูงจะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่มีการศึกษาต่ำ"

ผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาสูง และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาต่ำ นั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่มีการศึกษาต่ำ (ค่าเฉลี่ย = 2.5339) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.4165) โดยที่ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาต่ำจะมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในทุก ๆ ด้าน สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาสูง

และเมื่อทดสอบด้วย t-test แล้ว ปรากฏว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาต่ำ และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาสูง จะมีการมองตนเองในด้านร่างกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาต่ำ มีการมองตนเองในด้านร่างกายสูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาสูง ส่วนการมองตนเองในด้านอื่น ๆ นอกจากนั้น ซึ่งได้แก่ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม นั้น เยาวชนทั้งสองกลุ่มมีการมองตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

การมองตนเอง	การศึกษา	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ด้านร่างกาย	การศึกษาต่ำ	115	2.5797	0.4179	2.076	0.039
	การศึกษาสูง	85	2.4490	0.4686		
ด้านส่วนตัว	การศึกษาต่ำ	115	2.5696	0.5624	1.086	0.279
	การศึกษาสูง	85	2.4765	0.6456		
ด้านครอบครัว	การศึกษาต่ำ	115	2.4957	0.4814	0.967	0.335
	การศึกษาสูง	85	2.4294	0.4752		
ด้านสังคม	การศึกษาต่ำ	115	2.5855	0.4977	1.806	0.073
	การศึกษาสูง	85	2.4353	0.6363		
ด้านที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	การศึกษาต่ำ	115	2.4984	0.4910	1.721	0.087
	การศึกษาสูง	85	2.3699	0.5617		
รวม	การศึกษาต่ำ	115	2.5339	0.4400	1.741	0.083
	การศึกษาสูง	85	2.4165	0.5111		

สรุป

ดังนั้น จากผลการพิสูจน์สมมติฐาน การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระดับการศึกษาต่างกัันนั้น พบว่า ยอมรับสมมติฐานดังกล่าวที่ว่าเยาวชนที่มีการศึกษาสูงจะมีการตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่มีการศึกษาต่ำ โดยที่เยาวชนที่มีการศึกษาต่ำจะมีการมองตนเองในด้านร่างกายอยู่ในระดับสูงกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 4 : “เยาวชนที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน จะมีการมองตนเองแตกต่างจาก เยาวชนที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน”

ผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน และ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน นั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 2.6182) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 2.4762) โดยที่ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันจะมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน ส่วนเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันจะมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในด้านร่างกาย สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน

และเมื่อทดสอบด้วย t-test แล้ว ปรากฏว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน และ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน มีการมองตนเองในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 แสดงผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดามี
สถานภาพสมรสต่างกัน

การมองตนเอง	สถานภาพสมรส	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ด้านร่างกาย	อยู่ร่วมกัน	189	2.5247	0.4396	0.069	0.945
	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน	11	2.5152	0.5437		
ด้านส่วนตัว	อยู่ร่วมกัน	189	2.5159	0.5935	-1.385	0.168
	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน	11	2.7727	0.6761		
ด้านครอบครัว	อยู่ร่วมกัน	189	2.4489	0.4579	-1.124	0.263
	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน	11	2.7879	0.3807		
ด้านสังคม	อยู่ร่วมกัน	189	2.5150	0.5535	-0.693	0.489
	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน	11	2.6364	0.7484		
ด้านที่เกี่ยวข้อง ยาเสพติด	อยู่ร่วมกัน	189	2.4388	0.5173	-0.549	0.583
	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน	11	2.5284	0.6640		
รวม	อยู่ร่วมกัน	189	2.4762	0.4681	-0.966	0.335
	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน	11	2.6182	0.5737		

สรุป

ดังนั้น จากผลการพิสูจน์สมมติฐาน การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดามี
สถานภาพสมรสต่างกันนั้น พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าวที่ว่า เยาวชนที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน

สมมติฐานข้อที่ 5 : " เยาวชนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด"

ผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ค่าเฉลี่ย = 2.4955) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ค่าเฉลี่ย = 2.4234) โดยที่เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่วนเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองทางด้านครอบครัว สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

และเมื่อทดสอบด้วย t-test แล้ว ปรากฏว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีการมองตนเองในด้านต่างๆ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 แสดงผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดามี
พฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดต่างกัน

การมองตนเอง	พฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ด้านร่างกาย	เกี่ยวข้อง	32	2.4167	0.4338	-1.500	0.135
	ไม่เกี่ยวข้อง	168	2.5446	0.4440		
ด้านส่วนตัว	เกี่ยวข้อง	32	2.4010	0.6446	-1.331	0.185
	ไม่เกี่ยวข้อง	168	2.5546	0.5892		
ด้านครอบครัว	เกี่ยวข้อง	32	2.4740	0.5100	0.083	0.934
	ไม่เกี่ยวข้อง	168	2.4663	0.4741		
ด้านสังคม	เกี่ยวข้อง	32	2.4948	0.5329	- 0.293	0.770
	ไม่เกี่ยวข้อง	168	2.5268	0.5714		
ด้านที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด	เกี่ยวข้อง	32	2.3887	0.5141	- 0.647	0.518
	ไม่เกี่ยวข้อง	168	2.4542	0.5276		
รวม	เกี่ยวข้อง	32	2.4234	0.4875	- 0.788	0.432
	ไม่เกี่ยวข้อง	168	2.4955	0.4718		

สรุป

ดังนั้น จากผลการพิสูจน์สมมติฐาน การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่างกันั้น พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าวที่ว่าเยาวชนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สมมติฐานข้อที่ 6 : “ เยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีการมองเห็นตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด”

ผลการเปรียบเทียบการมองเห็นตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นั้น พบว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ค่าเฉลี่ย = 2.4857) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยที่ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีคะแนนเฉลี่ยการมองเห็นตนเองในด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่วนเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีคะแนนเฉลี่ยการมองเห็นตนเองทางด้านร่างกาย และด้านส่วนตัว สูงกว่าเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

และเมื่อทดสอบด้วย t-test แล้ว ปรากฏว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีการมองเห็นตนเองในด้านต่างๆ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 แสดงผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดต่างกัน

การมองตนเอง	พฤติกรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติด	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ด้านร่างกาย	เกี่ยวข้อง	94	2.5408	0.4498	0.466	0.642
	ไม่เกี่ยวข้อง	96	2.5104	0.4484		
ด้านส่วนตัว	เกี่ยวข้อง	94	2.5461	0.5781	0.531	0.596
	ไม่เกี่ยวข้อง	96	2.5000	0.6184		
ด้านครอบครัว	เกี่ยวข้อง	94	2.4574	0.4247	-0.394	0.694
	ไม่เกี่ยวข้อง	96	2.4844	0.5113		
ด้านสังคม	เกี่ยวข้อง	94	2.4734	0.5893	-1.096	0.274
	ไม่เกี่ยวข้อง	96	2.5625	0.5300		
ด้านที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	เกี่ยวข้อง	94	2.4315	0.5416	-0.148	0.883
	ไม่เกี่ยวข้อง	96	2.4427	0.5038		
รวม	เกี่ยวข้อง	94	2.4753	0.4743	-0.152	0.879
	ไม่เกี่ยวข้อง	96	2.4857	0.4674		

สรุป

ดังนั้น จากผลการพิสูจน์สมมติฐาน การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่างกันนั้น พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าวที่ว่า เยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สมมติฐานข้อที่ 7 : “เยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำ จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง”

ผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำ และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง นั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำ (ค่าเฉลี่ย = 2.5575) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.3942) โดยที่เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำจะมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในด้านต่างๆ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด สูงกว่าเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง

และเมื่อทดสอบด้วย t-test แล้ว ปรากฏว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการติดยาเสพติดต่ำ และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการติดยาเสพติดสูง จะมีการมองตนเองในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำ จะมีการมองตนเองในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง ส่วนการมองตนเองในด้านครอบครัวนั้น เยาวชนทั้ง 2 กลุ่ม มีการมองตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 แสดงผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่างกัน

การมองตนเอง	ระยะเวลา	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ด้านร่างกาย	ระยะเวลาดำ	110	2.5818	0.4210	2.047	0.042
	ระยะเวลาดำสูง	90	2.4537	0.4627		
ด้านส่วนตัว	ระยะเวลาดำ	110	2.6212	0.5648	2.408	0.017
	ระยะเวลาดำสูง	90	2.4185	0.6242		
ด้านครอบครัว	ระยะเวลาดำ	110	2.5045	0.4574	1.211	0.227
	ระยะเวลาดำสูง	90	2.4222	0.5023		
ด้านสังคม	ระยะเวลาดำ	110	2.6197	0.5079	2.761	0.006
	ระยะเวลาดำสูง	90	2.4019	0.6078		
ด้านที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด	ระยะเวลาดำ	110	2.5210	0.4911	2.328	0.021
	ระยะเวลาดำสูง	90	2.3493	0.5513		
รวม	ระยะเวลาดำ	110	2.5575	0.4266	2.410	0.017
	ระยะเวลาดำสูง	90	2.3942	0.5143		

สรุป

ดังนั้น จากผลการพิสูจน์สมมติฐาน การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่างกันนั้น พบว่า ยอมรับสมมติฐานดังกล่าวที่ว่า เยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำ จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง โดยที่เยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำจะมีการมองตนเองในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวข้องกับการติดยาเสพติด และโดยรวมแล้ว อยู่ในระดับสูงกว่าเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 8 : "เยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรก จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ"

ผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดครั้งแรกและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำนั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดครั้งแรก (ค่าเฉลี่ย = 2.5502) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำ (ค่าเฉลี่ย = 2.2801) โดยที่เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดครั้งแรกจะมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองในด้านต่าง ๆ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำ

และเมื่อทดสอบด้วย t-test แล้ว ปรากฏว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดครั้งแรก และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำ จะมีการมองตนเองในด้านต่างๆ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดครั้งแรกจะมีการมองตนเองในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำ (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 แสดงผลการเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีจำนวนครั้งที่กระทำผิดต่างกัน

การมองตนเอง	จำนวนครั้ง	จำนวน	Mean	S.D.	t	Sig.
ด้านร่างกาย	กระทำผิดครั้งแรก	151	2.5706	0.4187	2.639	0.009
	กระทำผิดซ้ำ	49	2.3810	0.4907		
ด้านส่วนตัว	กระทำผิดครั้งแรก	151	2.5938	0.6029	2.684	0.008
	กระทำผิดซ้ำ	49	2.3333	0.5486		
ด้านครอบครัว	กระทำผิดครั้งแรก	151	2.5243	0.4863	3.004	0.003
	กระทำผิดซ้ำ	49	2.2925	0.4118		
ด้านสังคม	กระทำผิดครั้งแรก	151	2.6082	0.5382	3.943	0.000
	กระทำผิดซ้ำ	49	2.2551	0.5643		
ด้านที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	กระทำผิดครั้งแรก	151	2.5141	0.5081	3.415	0.001
	กระทำผิดซ้ำ	49	2.2270	0.5210		
รวม	กระทำผิดครั้งแรก	151	2.5502	0.4575	3.567	0.000
	กระทำผิดซ้ำ	49	2.2801	0.4699		

สรุป

ดังนั้น จากผลการพิสูจน์สมมติฐาน การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีจำนวนครั้งที่กระทำผิดต่างกันั้น พบว่า ยอมรับสมมติฐานดังกล่าวที่ว่าเยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรก จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ โดยที่เยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรกจะมีการมองตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในทุก ๆ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการพิสูจน์สมมติฐานทั้ง 8 ข้อ สามารถแสดงภาพรวมสรุปการพิสูจน์สมมติฐานได้ดังนี้

ตารางที่ 20 : แสดงผลสรุปสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. เยาวชนเพศหญิงและเพศชายจะมีการมองตนเองที่แตกต่างกัน		√
2. เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย		√
3. เยาวชนที่มีการศึกษาสูง จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่มีการศึกษาดูต่ำ	√	
4. เยาวชนที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน		√
5. เยาวชนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด		√
6. เยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด		√
7. เยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำ จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่มีระยะเวลาเสพยาเสพติดสูง	√	
8. เยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรก จะมีการมองตนเองแตกต่างจากเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ	√	

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

จากผลการศึกษากการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามนั้น สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ ได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศหญิงและเพศชาย นั้น ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศหญิงและเพศชายนั้น มีการมองตนเองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ เยาวชนที่ติดยาเสพติดทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีการมองตนเองในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด ซึ่งโดยทั่วไปก็จะมีมุมมองตนเองเป็นไปในทางลบอยู่แล้ว ดังที่ นางลักษณ วงศ์ ประเสริฐ (2533 : 65-66) ได้ศึกษาวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดที่มีการมองตนเองดีกว่าวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดในทุกด้าน ดังนั้น จึงอาจมีผลทำให้การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีการมองตนเองไม่แตกต่างกันมากนัก และนอกจากนี้อาจเป็นเพราะ การมองตนเองนั้นแม้จะเริ่มพัฒนามาตั้งแต่ทารก แต่เมื่อเด็กได้เริ่มรู้จักแยกแยะ และต้องพบกับสิ่งแวดล้อมและได้รับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น การมองตนเองจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับ ดังที่ พรพนทิพย์ ภาคะนันท์ (2516 : 65-66) ได้กล่าวไว้ว่า การมองตนเองเป็นสิ่งที่ปฏิรูปมาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม เมื่อประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้ การมองตนเองจึงควรเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ และองค์ประกอบที่ทำให้การมองตนเองเปลี่ยนแปลงนั้น ได้แก่

- สังคมที่เขาอาศัยอยู่ การเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับจากสังคมที่เขาอาศัยอยู่นั้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการมองตนเองของบุคคลได้ทั้งในทางที่ดีขึ้นหรือด้อยลง

- ผู้ที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลเหนือพัฒนาการของบุคคลนั้น เช่น บิดา มารดา ครู ญาติ หรือเพื่อนสนิท ความไว้วางใจ ความเชื่อถือทัศนคติ ที่คนเหล่านี้มีต่อบุคคลนั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการมองตนเองของบุคคลนั้นได้

ดังนั้น เพศที่ต่างกันของเยาวชนที่ติดยาเสพติด จึงไม่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด

และจากค่าเฉลี่ยของคะแนนการมองตนเองแต่ละด้าน ปรากฏว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศชายในทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสังคมไทยนั้นได้กำหนดบทบาทของเพศหญิง และเพศชาย ไว้ต่างกัน โดยให้เด็กหญิงมีแบบฉบับพฤติกรรม ที่สงบเสงี่ยม เยือกเย็น ประพฤติตนตามบรรทัดฐานของสังคม ขณะเดียวกันก็รับการอบรมให้มีความพอใจและมีความสุขตามอัตภาพของตน มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีความอบอุ่น อ่อนอารี จากการกระทำและการปฏิบัติดังกล่าว จึงปรากฏออกมาในลักษณะของความคิดเห็น และโดยที่เด็กวัยรุ่นชายได้รับการอบรมให้มีความอดทน เข้มแข็ง กล้าหาญ มีความสามารถที่จะต่อสู้กับปัญหาต่างๆ ได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุให้เด็กชายมีความต้องการความสัมฤทธิ์ผลในด้านต่างๆ มากกว่าเด็กวัยรุ่นหญิง ประกอบกับเด็กวัยรุ่นชายได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้นำในด้านต่างๆ เช่น ด้านครอบครัว การทำงาน ความต้องการสัมฤทธิ์ผล ความต้องการเหล่านี้ อาจก่อให้เกิดความคับข้องใจ และทำให้ไม่พึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง เมื่อประสบอุปสรรคในชีวิตที่ทำให้ไม่สามารถประพฤติตนตามความคาดหวังทางสังคมได้ ดังที่ Edward (อ้างถึงใน นงลักษณ์ วงศ์ประเสริฐ 2533 : 65) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการของ ชาย และหญิง นี้มีความแตกต่างกัน ฝ่ายชายต้องการมากกว่าหญิง เพราะสังคมกำหนด โดยเฉพาะความต้องการในด้านความสัมฤทธิ์ผล ความมีอำนาจเหนือผู้อื่น การคบเพื่อนต่างเพศและความก้าวร้าว ดังนั้น เพศชาย จึงกล้าได้กล้าเสียที่จะทำกิจกรรมมาก แต่บางครั้งความต้องการที่จะทำนั้นก็ไม่สามารถตอบสนองได้ จึงทำให้มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดความคับข้องใจ กังวลใจได้เพราะว่าการทำไปนั้นบางครั้งก็ไม่ใช่ที่พอใจของตนนัก ด้วยเหตุนี้ความวิตกกังวลจึงอาจเกิดขึ้นได้

2. การเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และเยาวชนที่ติดยาเสพติดช่วงวัยรุ่นตอนปลายนั้น ผลการวิจัย ปรากฏว่า เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายนั้น มีการมองตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีการมองตนเองในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม ที่ไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมีตัวแปรอื่นที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดมากกว่าตัวแปร ช่วงอายุของเยาวชน ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในข้อ 1 และนอกจากนี้แล้วอาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเยาวชนที่ติดยาเสพติด ซึ่งโดยทั่วไปก็จะมีมุมมองตนเองเป็นไปในทางลบอยู่แล้ว ดังที่ นงลักษณ์ วงศ์ประเสริฐ (2533 : 65-66) ได้ศึกษาวิจัยไว้ว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้ติดยาเสพติดมีการมองตนเองดีกว่าวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดในทุกด้าน ดังนั้น จึงอาจมีผลทำให้การมองตน

เองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีการมองตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลของค่าเฉลี่ยคะแนนการมองตนเองของเยาวชนทั้ง 2 กลุ่มก็ไม่แตกต่างกันมากนัก

นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละด้าน ปรากฏว่าเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีคะแนนค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อดูในด้านรวมแล้วจะเห็นว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นนั้นสูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงอธิบายในภาพรวมได้ว่า เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายนั้นมีการพิจารณาตนเองลึกซึ้งกว่าเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น เป็นต้นว่า เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีลักษณะที่มีเหตุผลดีกว่า มีความคิดลึกซึ้งกว่า มีความเข้าใจสภาพแวดล้อมของตนเองได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และด้วยเหตุที่เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม อย่างกว้างขวาง จึงมีเหตุผลในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าและลึกซึ้งกว่า และมีความคิดเห็นที่ตนยังไม่ดีพอ ต้องปรับปรุงแก้ไขลักษณะบางอย่างให้ดีขึ้น เช่น การเข้าสังคม หรือการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยทั่วไป เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ Strang (1957: 67-128) กล่าวว่า เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย พิจารณาตนเองได้ลึกซึ้งกว่าเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ด้วยเหตุนี้เยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจึงมีแนวโน้มที่จะเข้าใจตนเอง ความเป็นเหตุเป็นผล และพิจารณาตนเองได้ลึกซึ้งกว่า และเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายก็ยังพยายามปรับตัวให้เข้ากับความมุ่งหวังและค่านิยมของสังคมด้วย

3. การเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระดับการศึกษาสูงและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาดำเนิน ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระดับการศึกษาต่ำมีการมองตนเองทางด้านร่างกายสูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ส่วนการมองตนเองด้านอื่นๆ นั้น ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนอกจากนี้เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่ำก็จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการมองตนเองในทุกด้านสูงกว่าเยาวชนที่มีระดับการศึกษาสูง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเยาวชนที่ได้มีระดับการศึกษาสูงจะได้รับการอบรมขัดเกลาทางสังคม ให้มีการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบแบบแผน ไม่ว่าจะป็นกิริยาท่าทาง หรือพฤติกรรมการแสดงออก ดังที่ สุพัทธรา สุภาพ (2542 : 60) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนนับว่าเป็นกลุ่มตัวแทนของการขัดเกลาทางสังคมกลุ่มหนึ่ง และเป็นสถานที่ที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้วิชาการต่างๆ อย่างเป็นทางการ และยังเป็น

สถานที่ที่เด็กได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงในวัยเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีโอกาสได้รับความรู้และคุณค่าต่างๆ โรงเรียนจึงมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กได้มาก

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการศึกษาสูง ก็จะได้รับประสบการณ์ทางสังคมมากกว่าเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการศึกษาต่ำ จึงเป็นผลให้การแสดงออกทางความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่างๆ ตามที่ตนเองต้องการจะทำได้ไม่เต็มที่นัก ดังที่ Freud (อ้างถึงใน สุพัทธา สุภาพ : 56) ได้อธิบายไว้เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งประกอบด้วย id ego และ superego นั้น ว่า superego จะเป็นส่วนเกี่ยวกับคุณธรรม ระเบียบ ประเพณี กฎเกณฑ์ กฎข้อบังคับต่างๆ ซึ่งบุคคลได้รับการขัดเกลาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เรียกได้ว่า เป็นความรู้สึกใฝ่สูง ที่จะพิจารณาว่าอะไรถูกอะไรผิด ดีหรือไม่ดี ควรทำหรือไม่ควรทำ ซึ่งเป็นตัวกดความต้องการที่ไม่ดีงามหรือที่สังคมไม่ต้องการ และเป็นตัวส่งเสริม ego จึงทำให้การแสดงออกทางความรู้สึกเป็นไปอย่างไม่เต็มที่นัก ให้ทำตามแบบแผนที่สังคมกำหนดหรือยอมรับ Superego จึงเป็นตัวควบคุม id และ ego และนอกจากนี้แล้วเยาวชนที่มีระดับการศึกษาสูงก็จะมีประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีความถนัดถื่นในการพิจารณาสิ่งต่างๆ และพิจารณาตนเองได้ลึกซึ้งกว่า จึงอาจจะมัดระวังในการตอบคำถามมากกว่า

และสำหรับการมองตนเองในด้านร่างกายที่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้น เป็นเพราะว่าในวัยรุ่นนั้นถือว่าเป็นวัยที่สำคัญมากเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์อย่างรวดเร็ว โดยเริ่มที่จะมีความสนใจในรูปร่างลักษณะของตนเองว่าสวยงามและเหมาะสมหรือไม่ และเมื่อตนรู้สึกพอใจในรูปร่างหน้าตาตนแล้วก็ยอมทำให้จิตใจและอารมณ์สดชื่นพอใจตามไปด้วย ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่ำหรือเยาวชนที่มีระดับการศึกษาสูงก็จะเป็นเช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่าเยาวชนที่มีระดับการศึกษาสูงนั้นเราทราบแล้วว่าการแสดงออกทางความรู้สึกนั้นจะมีน้อยกว่าเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ ดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น จึงทำให้เยาวชนที่มีการศึกษาสูงมีการมองตนเองทางด้านร่างกายแตกต่างจากเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่ำอย่างเห็นได้ชัดประการหนึ่ง

4. การเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันนั้น ผลการวิจัย ปรากฏว่า เยาวชนทั้ง 2 กลุ่มนี้มีการมองตนเองที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันนั้น มีการมองตนเองในทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม ที่ไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การมองตนเองนั้นแม้จะ

เริ่มพัฒนามาตั้งแต่ทารก ตลอดจนได้รับการขัดเกลาอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา แต่ต่อมาเมื่อเด็กเริ่มรู้จักแยกแยะ และต้องพบกับสิ่งแวดล้อมและได้รับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น การมองตนเองจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับ ดังที่ พรพนทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 65-66) ได้กล่าวไว้ว่า การมองตนเองเป็นสิ่งที่ปฏิรูปมาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม เมื่อประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้ การมองตนเองจึงควรเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ และองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งทำให้การมองตนเองเปลี่ยนแปลงนั้น ก็คือ สังคมที่เขาอาศัยอยู่ การเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับจากสังคมที่เขาอาศัยอยู่นั้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการมองตนเองของบุคคลได้ทั้งในทางที่ดีขึ้นหรือด้อยลง ซึ่งเยาวชนที่ติดยาเสพติดโดยทั่วไปแล้วก็มักจะไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมอยู่แล้ว และนอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้ใกล้ชิดและมีอิทธิพลเหนือพัฒนาการของเยาวชน ซึ่งในระยะนี้กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเยาวชนหรือวัยรุ่นที่มีได้อยู่ใกล้ชิดกับบิดามารดา กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการมองตนเองของวัยรุ่นมาก ดังที่ อำไพ ศิริพิพัฒน์ (2515 : 94-98) ได้กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์ในระยะหลังๆ ที่เด็กมีความสัมพันธ์กับ ครู อาจารย์ หรือเพื่อนๆ จะมีผลต่อการพัฒนาความนึกคิดของเด็กด้วย ดังนั้น องค์ประกอบดังกล่าวนี้ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้สถานภาพการสมรสของบิดามารดาไม่มีผลต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด

จากค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละด้านนั้น ปรากฏว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีบิดาไม่ได้อยู่ร่วมกันนั้นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนโดยรวมสูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามนี้ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาในการสัมภาษณ์ จากกรณีศึกษา 10 ราย ที่พบว่า สถานภาพสมรสของบิดามารดามีไต่ตัวแปรทางด้านครอบครัวแต่เพียงอย่างเดียวที่มีผลต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด แต่การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ตลอดจนการให้ความรัก ความอบอุ่นที่บิดา มารดามีต่อเด็กและเยาวชนนั้น นับเป็นตัวแปรปัจจัยทางด้านครอบครัวอีกประการหนึ่ง ที่น่าจะมีผลต่อการมองตนเองของเด็กและเยาวชนมากกว่าสถานภาพสมรสของบิดามารดาแต่เพียงอย่างเดียว ดังกรณีของ น.ส.ดอกไม้ และนายวิชัย ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในการวิเคราะห์เนื้อหาของกรณีศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Coopersmith (อ้างถึงในรัฐกรมล, 2535 : 2-3) ที่ว่า การที่เด็กจะประเมินตนเองไปในทางที่ดีหรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ คือ ต้องให้การยอมรับเด็ก มีการอธิบายถึงพฤติกรรมที่ผิดหรือถูกอย่างกระจ่างชัด นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบอื่นที่แตกต่างกันก็จะมีผลต่อการประเมินการมองตนเองของเด็กในทางที่แตกต่างกัน การที่พ่อแม่ให้การสนับสนุนให้อิสระใน

การกระทำของเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้ความรักและความอบอุ่น เอาใจใส่ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กมีการประเมินตนไปในทางที่ดี อันมีผลต่อการมองเห็นตนเองในทางที่ดี ในทางตรงข้ามเด็กที่รับรู้ว่าคุณแม่เลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย ทางจิตใจ ปฏิเสธ และกีดกันเด็กจะมีการมองเห็นตนเองในทางที่ไม่ดี

5. การเปรียบเทียบการมองเห็นตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น ผลการวิจัย ปรากฏว่า เยาวชนทั้ง 2 กลุ่มนี้ มีการมองเห็นตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น มีการมองเห็นตนเองในทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม ที่ไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเยาวชนที่ติดยาเสพติด ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ก็จะมีการมองเห็นตนเองเป็นไปในทางลบอยู่แล้ว ดังที่ นางลักษณ วรศประเสริฐ (2533 : 65-66) ได้ศึกษาวิจัยไว้ว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้ติดยาเสพติดมีการมองเห็นตนเองดีกว่าวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดในทุกด้าน ดังนั้น จึงอาจมีผลทำให้การมองเห็นตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา ไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีการมองเห็นตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และจากค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละด้านนั้น ปรากฏว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นั้น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม โดยยกเว้นด้านครอบครัวเท่านั้น ที่เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า บิดามารดาที่มีความประพฤติน่าไม่ดี หรือไม่มีศีลธรรม เช่น เสพยาเสพติด นั้น มักจะเป็นแบบอย่างลูก หลานหรือคนในครอบครัวได้เรียนรู้พฤติกรรมกระทำผิดจากพ่อแม่ได้ ดังที่ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (2534 : 81) ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวที่ พ่อหรือแม่เป็นคนไม่มีศีลธรรม ติดยาเสพติด ติดยา มีอาชีพด้วยการประกอบอาชญากรรม การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เด็กก็จะเติบโตมาด้วยการเห็นตัวอย่างไม่ดี จึงมีความคุ้นเคยกับสิ่งชั่วร้าย จนมองไม่เห็นความชั่วร้ายที่พ่อแม่ปฏิบัติ เด็กจึงปฏิบัติตาม หรือเลียน

แบบพ่อและแม่ (Identification) กล่าวได้ว่า เด็กจะถูกเลี้ยงมาให้เป็นอย่างดีไปทีละน้อย เมื่อเติบโตก็กล้ากระทำฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการกระทำผิดของพ่อแม่ นั้น สามารถหล่อหลอมให้เยาวชนได้เรียนรู้พฤติกรรมกรรมการกระทำผิด และกล้าที่จะกระทำผิดได้อย่างไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายมากยิ่งขึ้น ซึ่งยิ่งถ้าเยาวชนกระทำผิดมากเพิ่มขึ้นเท่าไร การมองตนเองของเยาวชนก็จะเป็นไปในทางลบมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ดังที่ จอห์นสัน (Johnson 1967 : 56-58 อ้างถึงในรัฐกมลบรรหาร, 2534 :19) ได้ศึกษาการมองตนเองของกลุ่มอาชญากร และพบว่า อาชญากรส่วนใหญ่มีการมองตนเองที่ไม่ดี และให้ข้อสรุปว่าการมองตนเองที่ไม่ดีมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม และนอกจากนี้แล้ว โดยทั่วไปเยาวชนที่เสพยาเสพติดก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอยู่แล้ว ดังนั้น ถ้าบิดามารดาหรือคนในครอบครัวของเยาวชนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยอีก ก็ย่อมจะเป็นที่รังเกียจ และไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมมากขึ้น ดังที่ พรรณทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 65-66) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมที่เขาอาศัยอยู่นั้น และการยอมรับหรือไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมที่เขาอาศัยอยู่นั้นมีอิทธิพลต่อการมองตนเองของบุคคลได้ทั้งในทางที่ดีขึ้นหรือน้อยลงได้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีคะแนนเฉลี่ยการมองตนเองสูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดามีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สำหรับการมองตนเองในด้านครอบครัวนั้น เยาวชนที่บิดามารดามีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่บิดามารดาไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กรณีศึกษา 10 ราย ซึ่งพบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดจะมีความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกกับบิดามารดาที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งทั้งนี้เป็นเพราะเยาวชนที่ติดยาเสพติดและบิดามารดาที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น ต่างก็มีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นไปในทางเดียวกัน ดังนั้น ปฏิกริยาที่มีต่อกันจึงเป็นไปในทางที่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กัน

6. การเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเยาวชนคบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด นั้น ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนทั้ง 2 กลุ่มนี้ มีการมองตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ เยาวชนที่ติดยาเสพติดคบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น มีการมองตนเองในทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้าน

รวม ที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเยาวชนที่ติดยาเสพติด ซึ่งโดยทั่วไปก็จะมีการมองเห็นตนเองเป็นไปในทางลบอยู่แล้ว ดังที่ นางลักษณ วรศประเสริฐ (2533 : 65-66) ได้ศึกษาวิจัยไว้ว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้ติดยาเสพติดมีการมองเห็นตนเองดีกว่าวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดในทุกด้าน ดังนั้น จึงอาจมีผลทำให้การมองเห็นตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีการมองเห็นตนเองไม่แตกต่างกันมากนัก

จากค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละด้าน ปรากฏว่าเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนในด้าน ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับติดยาเสพติด และด้านรวม สูงกว่าเยาวชนที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อธิบายได้ว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งในระยะนี้กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากวัยรุ่นที่มีได้อยู่ใกล้ชิดกับบิดามารดา กลุ่มเพื่อนก็จะมีอิทธิพลต่อการมองเห็นตนเองของวัยรุ่นมาก ดังที่ พรพนทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 65-66) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้ที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลเหนือพัฒนาการของบุคคลนั้น เช่น บิดา มารดา ครู ญาติ หรือเพื่อนสนิท ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ ทัศนคติ ที่คนเหล่านี้มีต่อบุคคลนั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการมองเห็นตนเองของบุคคลนั้นได้ ดังนั้น การมองเห็นตนเอง ของบุคคลที่คบเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการมองเห็นตนเองเป็นไปในทางเดียวกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้นด้วย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น ก็จะมีการมองเห็นตนเองเป็นไปในทางลบอยู่แล้ว ดังนั้น เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดต่ำกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่คบเพื่อนที่ไม่ได้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

7. การเปรียบเทียบการมองเห็นตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูงนั้น ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำมีค่าเฉลี่ยคะแนนของการมองเห็นตนเองสูงกว่าเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูงในทุกด้าน และมีการมองเห็นตนเองทางด้านร่างกาย ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และด้านรวม สูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 ส่วนการมองเห็นตนเองทางด้านครอบครัวนั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลทางมานุษยวิทยา จากกรณีศึกษา 10 ราย

ที่พบว่าระยะเวลาในการเสพยาเสพติดมีส่วนสัมพันธ์กับการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด โดยที่เยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดต่ำจะมีการมองตนเองดีกว่าเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง โดยทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า อาจจะเป็นเพราะเมื่อใช้ยาเสพติดไปนานขึ้น จะทำให้ผู้ติดยาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ นิสัย ความประพฤติ และบุคลิกภาพ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2542 : 12-13) ได้ อธิบายไว้ว่า ผู้ที่เสพยาเสพติดนั้นจะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อร่างกายและจิตใจ ดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ นิสัย ความประพฤติ และบุคลิกภาพ
 - เป็นคนเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดง่าย เอาแต่ใจ ขาดเหตุผล
 - ขาดเรียน ขอบหนึ่โรงเรียน หรือขาดงานบ่อยๆ จนผิดปกติ
 - ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อถือไม่ได้
 - ความคิดเรื่องซ้ำ สติปัญญาเสื่อมลง ความจำเสื่อม มีผลให้การเรียน หรือการทำงานบกพร่อง
 - พุดจาเชื่อถือไม่ได้ พุดไม่อยู่กับร่องกับรอย ไม่สนใจต่อสิ่งแวดล้อม ขาดความรับผิดชอบ
 - มักเก็บตัวเองเงียบๆ หลบซ่อนตัวเอง ทำตัวปกปิดลึกลับ
 - ชอบเข้าห้องน้ำนานๆ
 - พบอุปกรณ์เกี่ยวกับการเสพยา เช่น หลอดฉีดยา เข็มฉีดยา กระดาษของตะกั่ว ซากก้านไม้ขีดจำนวนมาก เศษกระดาษไหม้ฟาง หลอดกาแฟตัดเป็นท่อนสั้น ฯลฯ
 - พุดจាក้าวร้าว ตีอรั้น ผิดไปจากเดิม
 - ไม่สนใจความเป็นอยู่ของตนเอง แต่งกายไม่เรียบร้อย สกปรกไม่ค่อยอาบน้ำ
 - มีนิสัย มีข้ออ้างในการออกนอกบ้านเสมอ ชอบเที่ยวเตร่กลับบ้านผิดเวลา
 - ทรัพย์สินในบ้านสูญหายบ่อย เพราะจะขโมยเอาไปขายเพื่อซื้อยาเสพ
 - เกียจคร้าน ไม่ชอบทำงาน
 - ง่วงเหงาหาวนอน นอนตื่นสายผิดปกติ
 - มีอาการวิตกกังวล เศร้าซึม สีหน้าจะหมองคล้ำ
- 2) อาการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย
 - สุขภาพร่างกายทรุดโทรม ชูบผอม ซีดเหลือง ไม่มีแรง อ่อนเพลียง่าย
 - ริมฝีปากเขียวคล้ำ แห้งแตก

- ตาแดงกำ รุมาตาขยาย
- น้ำมูกไหล เหงื่อออกมาก กลิ่นตัวแรง
- บริเวณแขน ตามข้อพับ หัวไหล่ มีรอยแผล รอยข้ำเป็นจ้ำๆ (ร่องรอยการฉีดยาเสพติดเข้าเส้น)
- มีรอยแผลเป็นที่บริเวณแขน ท้องแขน อันเนื่องจากใช้ของมีคมกรีดเป็นทางๆ
- ผิวหนังหยาบกร้าน เป็นแผ่นผุพัง อาจมีน้ำหนอง น้ำเหลืองคล้ายโรคผิวหนัง
- ชอบใส่เสื้อแขนยาว และสวมแว่นตากองแสงสีเข้ม เพื่อปกปิดร่องรอย และอาการจากการเสพยาเสพติด

ซึ่งลักษณะอาการเหล่านี้จะปรากฏเด่นชัดมากขึ้นในผู้ที่ติดยาเสพติดมาเป็นระยะเวลานาน และลักษณะอาการที่แสดงออกของผู้ที่ติดยาเสพติดเหล่านี้ ทำให้เป็นที่รังเกียจของผู้อื่นและไม่ยอมรับในความสามารถและความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นติดยาเสพติดเหล่านั้น และนอกจากนี้บุคคลที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มักมีปัญหาในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ต่อต้านบทบาทของสังคม จนกลายเป็นที่รังเกียจของสังคมซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่นๆ อีกมาก ซึ่งจากผลงานวิจัยของ จะวัลย์ ชอธรรม (2521) พบว่า เด็กวัยรุ่นที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์มากที่สุดและมีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษถึงร้อยละ 85 เด็กวัยรุ่นติดยาเสพติดที่ติดยาเสพติดมาเป็นระยะเวลานานก็จะมีเวลาและโอกาสในการกระทำความผิดมากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการติดยาเสพติดสั้นกว่า และยังเสพยาเสพติดนานขึ้น ก็จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาก สนใจแต่ตัวเองและการได้มาซึ่งยาเสพติดที่จะต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ ไม่สนใจบทบาททางสังคม และก่อปัญหาให้สังคมมากขึ้น ทำให้สังคมประเมินวัยรุ่นกลุ่มนั้นว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีคุณค่าและมีปฏิกริยาต่อบุคคลติดยาเสพติดในการปฏิเสธหรือลงโทษ การถูกลงโทษด้วยการไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆ ในสังคม ทำให้มนุษย์มีการมองตนเองเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในทางเบี่ยงเบน ซึ่งปฏิกริยาของสังคมมีในทางลบที่รุนแรงมากเท่าไร ก็จะทำให้เด็กวัยรุ่นติดยาเสพติดเหล่านั้นปรับตนเองให้สอดคล้องกับบทบาทที่ตนเข้าใจว่าเป็นเช่นนั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ Lemert (1951 : 73-78) ได้ทำการศึกษาและพบว่า ปฏิกริยาทางสังคมมีส่วนผลักดันให้เด็กวัยรุ่นมีความประพฤติเบี่ยงเบน โดยใช้คำว่า การตราหน้า (Labelling) เป็นกระบวนการทางสังคมที่สรุปอย่างกว้างๆ ว่า เด็กที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่นนี้ คือ เด็กเกเร ซึ่ยา การตราหน้าเด็กรวมๆ อย่างกว้างๆ ทำให้เด็กที่ถูกตราหน้าว่าเกเรยิ่งทำให้เขารู้สึกและได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่ผลักดันให้เขามีการมองตนเองว่าเป็นเด็กเกเร เด็กเหล่านี้ยิ่งแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนเหลวไหลยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการมองตนเอง

8. การเปรียบเทียบการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดครั้งแรกและเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำนั้น ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดครั้งแรกมีการมองตนเองในทุกด้านสูงกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 8 ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ที่ใช้แบบสัมภาษณ์ จากกรณีศึกษา 10 ราย ที่พบว่า จำนวนครั้งที่กระทำผิดมีส่วนสัมพันธ์ต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด โดยที่เยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรกจะมีการมองตนเองดีกว่าเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะถูกตีตราจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นการตีตราจากคนในครอบครัวหรือบุคคลอื่น โดยจะแสดงออกมาในรูปของปฏิกิริยาตอบโต้ของสังคมที่มีต่อบุคคลที่กระทำผิด ที่แสดงออกมาในแง่ลบ เช่น การรังเกียจ ถูกเหยียดหยาม ไม่ยอมรับ ไม่ให้อภัย ไม่ให้ออกไป พกติดกรรมต่างๆ ในทางลบที่สังคมแสดงต่อผู้กระทำผิด (แม้ว่าผู้กระทำผิดจะได้รับโทษไปแล้วก็ตาม) เหล่านี้ เรียกว่า สังคม "ตีตรา" แก่ผู้กระทำผิด ซึ่งการตีตรา หรือ การตราหน้าแก่ผู้กระทำผิดนี้ไม่ทำให้เกิดผลดีเลย มีแต่จะเกิดผลร้ายคือเสมือนผลักผู้กระทำผิดให้ลงเหว ทำให้เขายังถลำตัวไปในทางชั่วมากยิ่งขึ้น แม้จะกลับตัวเป็นคนดีแล้ว สังคมก็ไม่ยอมรับ พวกเขาจึงไม่มีทางเลือก ไม่มีโอกาสอีกต่อไป ซึ่งพฤติกรรมตราหน้านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำซาก และยังทำให้ผู้กระทำผิดก่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรงทวีขึ้นเรื่อยๆ ดังที่ Mead (1978 : 577-601) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น ส่วนหนึ่งก็เพราะมีการมองตนเองที่ไม่ดี ส่วนเหตุที่เยาวชนมีการมองตนเองไม่ดีนั้น สามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นผลมาจากปฏิกิริยา (Reaction) ของคนในสังคม พฤติกรรมหนึ่งนั้นอาจตีความหมายได้หลายอย่าง ทั้งในทางบวกและลบหรือเป็นกลาง แต่เนื่องจากคนในสังคมตีความพฤติกรรมนั้น และมีปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมของบุคคลในทางยอมรับ ปฏิเสธ หรือลงโทษ การถูกลงโทษด้วยการไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่น ๆ ในสังคม ทำให้มนุษย์มีการมองตนเองเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในทางเบี่ยงเบน ยิ่งปฏิกิริยาของสังคมมีในทางลบที่รุนแรงมากเท่าไรก็ยิ่งจะทำให้บุคคลปรับตนเองให้สอดคล้องกับบทบาทที่ตนเข้าใจว่าเป็นเช่นนั้น อันเนื่องจากปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อตน เช่น ปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อตนด้วยการเรียกชื่อ ด้วยการตราหน้า โกรธแค้น ชี้อา ฯลฯ บุคคลก็จะค่อย ๆ ยอมรับเอาบทบาทนั้นเป็นของตนเองจริง ๆ จนในที่สุดก็มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lemert (1951 : 73-78) ที่ว่า ปฏิกิริยาทางสังคมมีส่วนผลักดันให้เด็กวัยรุ่นที่มีความประพฤติเบี่ยงเบน ลีเมอท์ใช้คำว่า "ตราหน้า" (Labelling) เป็นกระบวนการทางสังคมที่สรุปอย่างกว้าง ๆ

ว่าเด็กที่มีลักษณะเช่นนั้น เช่นนี้ คือ เด็กเกรง เช่น เด็กยากจน เด็กขี้อาย ซึ่งการตราหน้าเด็กอย่างรวม ๆ อย่างกว้าง ๆ ทำให้เด็กที่ถูกตราหน้ายิ่งมีความรู้สึกและได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่ผลักดันให้เขามีการมองตนเอง (Self concept) ตามที่ถูกสังคมตราหน้าไว้ ซึ่งการ "ตราหน้า" นี้เป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กมีการมองตนเองที่ไม่ดี ซึ่งพฤติกรรมตรงนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดซ้ำมากขึ้น

5.2.2 การวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวกับสมมติฐาน

5.2.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายบุคคล

จากผลการวิจัยการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มกรณีศึกษาทั้ง 10 ราย นั้น สามารถนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในแต่ละราย ได้ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1

ชื่อ	นายวิชัย (นามสมมติ)
อายุ	18 ปี
ระดับการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	อยู่ร่วมกัน
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 5 ปี
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	3 ครั้ง โดยกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้ง 3 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่าง ๆ ของนายวิชัย

ด้านร่างกาย นายวิชัยคิดว่าตนเองเป็นคนที่มีสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง เพราะมักจะไม่ค่อยสบาย เช่น ปวดศีรษะอยู่บ่อยๆ หรือในด้านสติปัญญา ก็คิดว่าตนเองเป็นคนที่สติปัญญาไม่ค่อยดีนัก ทั้งนี้เพราะมักจะได้อินแม่และพี่สาวบ่นว่าอยู่บ่อยๆ ว่าเป็นคนที่สติปัญญาไม่ดี นอกจากนี้ยังเป็นคนที่ชอบกังวลใจในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด

ด้านส่วนตัว นายวิชัยมีการมองตนเองในด้านส่วนตัวเป็นไปในทางลบ โดยจะเห็นได้จากที่ นายวิชัยได้แสดงออกมาว่าเกลียดตัวเอง และรู้สึกผิดที่ได้ทำในสิ่งที่ไม่ดีลงไป แต่ในบางครั้งก็รู้สึก สะใจที่ได้ทำในสิ่งที่ไม่ดีนั้น แสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่มีความขัดแย้งกันเองภายในจิตใจด้วย ซึ่งทั้ง นี้่าจะเป็นเพราะนายวิชัยขาดความรัก ความสนใจจากพ่อแม่ จึงได้แสดงพฤติกรรมที่ออกมาใน ทางลบ

ด้านครอบครัว นายวิชัยมีความคิดเห็นทางด้านครอบครัว โดย เห็นว่าพ่อ แม่ และพี่สาว ไม่รักตน ชอบดูดำว่าตนอยู่เสมอ จึงทำให้เข้ากับคนในบ้านไม่ค่อยได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความ สัมพันธ์กับคนในครอบครัวของนายวิชัยเป็นไปในแง่ลบ ความคิดเห็นและพฤติกรรมของนายวิชัยที่ มีต่อคนในครอบครัวจึงเป็นไปในแง่ลบเช่นเดียวกัน เช่น มีความรู้สึกสะใจเมื่อเวลากระทำผิดเพราะ ทำให้รู้สึกว่าคุณในครอบครัวได้รับผลกระทบในความเดือดร้อนที่ตนได้ก่อไว้

ด้านสังคม สำหรับการมองตนเองของนายวิชัยทางด้านสังคมนั้น พบว่า การสร้างความ สัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมของนายวิชัย ส่วนใหญ่จะเป็นการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่ติดยา ด้วยกัน ส่วนสังคมนอกกลุ่มนี้นายวิชัยแทบไม่มีการติดต่อสัมพันธ์ด้วยเลย ทั้งนี้่าจะเป็น เพราะคนในสังคมไม่ไว้วางใจที่จะคบหาสมาคมด้วย โดยจะเห็นได้จากที่นายวิชัยได้กล่าวไว้ว่า หลังจากที่ออกจากสถานพินิจฯ มากก็ไม่มีใครจ้างให้ทำงานเหมือนเดิมสักเท่าไร ซึ่งนายวิชัยคิดว่า เพราะคนในสังคมไม่ไว้วางใจในตน

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ นายวิชัย ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ นาย วิชัย มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

- ทำให้มองว่าตนเองเป็นคนที่ไม่ดี ชอบนำเรื่องเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวบ่อยๆ ทั้งนี้ เพราะแม่และพี่สาวมักจะบ่นว่าตนอยู่เสมอ และนอกจากนี้ยังคิดว่าตนเองเป็นคนที่ไม่ได้รับความ ไว้วางใจจากคนในครอบครัวและสังคมอีกด้วย โดยไม่ว่าจะเป็นคนในละแวกบ้าน ดังที่ได้กล่าวไป แล้ว หรือ แม้แต่คนในครอบครัว ซึ่งได้แก่ แม่ และพี่สาว ก็ไม่ไว้วางใจโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับ เงินทอง เช่น เมื่อเวลามีสิ่งใดในบ้านหายแม่หรือพี่สาวก็มักจะโทษว่าตนเป็นคนเอาไป ทั้งที่ตนเอง ไม่ได้ทำเช่นนั้น และตนก็พยายามที่จะเลิกเสพยาแล้วด้วย แต่แม่และพี่สาวก็ไม่เชื่อจึงทำให้เกิด ความรู้สึกน้อยใจ เสียใจ และอยากจะเป็นตามที่แม่และพี่สาวกล่าวหาเช่นนั้นจริงๆ จากการที่นาย วิชัยไม่ได้รับการไว้ใจหรือเชื่อใจจากแม่ หรือพี่สาว ซึ่งเป็นคนใกล้ชิดนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า นายวิชัย เกิดความรู้สึกน้อย เสียใจ และจึงต้องการที่จะเป็นไปตามที่แม่และพี่สาวกล่าวหาจริงๆ ซึ่งแสดงให้เห็น ว่าปฏิภริยาที่แม่ และพี่สาวของนายวิชัย มีต่อนายวิชัยนั้น เปรียบเสมือนเป็นการตอกย้ำ หรือ

ตีตราในพฤติกรรมการกระทำผิดของนายวิชัย จึงทำให้นายวิชัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง หรือ มีการมองตนเองเป็นไปตามที่แม่ และพี่สาว มอบไว้ให้

กรณีศึกษาที่ 2

ชื่อ	นายสนั่น (นามสมมติ)
อายุ	17 ปี
ระดับการศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	อยู่ร่วมกัน
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	บิดามีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด คือ เสพ และจำหน่าย
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 3 ปี
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	3 ครั้ง โดยกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้ง 3 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่างๆ ของนายสนั่น

ด้านร่างกาย นายสนั่น มีการมองตนเองด้านร่างกายที่เป็นไปในทางค่อนข้างลบ คือ คิดว่าตนเองเป็นคนที่ มีสภาพร่างกายทรุดโทรมไปบ้างเล็กน้อย ส่วนในด้านสุขภาพก็มักจะมีนหรือเวียนศีรษะอยู่บ้าง

ด้านส่วนตัว นายสนั่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองทางด้านส่วนตัว คือ คิดว่าตนเป็นคนที่ น่ารังเกียจ และไม่น่าคบหาสมาคมด้วย ทั้งนี้ เพราะคนในละแวกบ้านนายสนั่น รังเกียจนายสนั่น และครอบครัวที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ดังนั้น จึงมักแสดงแสดงท่าทีหรือมีพฤติกรรมที่รังเกียจหรือไม่อยากคบหาสมาคมกับครอบครัวของตนเท่าใดนัก

ด้านครอบครัว สำหรับความคิดเห็นของนายสนั่น ที่มีต่อคนในครอบครัวนั้น นายสนั่นคิดว่าตนสามารถเข้ากันได้ดีกับพ่อและแม่ เพราะพ่อและแม่จะไม่ว่าตนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งนี้เพราะพ่อของนายสนั่นก็มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วย คือ ทั้งเสพ และจำหน่ายยาเสพติด ความสัมพันธ์ของนายสนั่นที่มีกับคนในครอบครัวจึงเป็นไปทางบวก

ด้านสังคม ส่วนทางด้านสังคมนั้น จะเห็นได้ว่า แม้นายสนั่นจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว แต่กับคนในสังคมนั้น โดยเฉพาะคนในละแวกบ้านนั้น ความสัมพันธ์จะเป็นไปใน

ทางลบ โดยจะเห็นได้จากที่นายสนั่นได้กล่าวว่ารู้สึกว่าเป็นบ้านหลายคนไม่ชอบตนและครอบครัวของตนเท่าใดนัก โดยหาว่าครอบครัวของตนค้ายาเสพติด หรือติดยาทั้งที่บ้าน ทำให้นายสนั่นรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากคนในละแวกบ้าน จึงทำให้ตนเองไม่อยากคบหาสมาคมกับคนในละแวกบ้าน และดังนั้น นอกจากพ่อและแม่ของนายสนั่นแล้ว กลุ่มคนในสังคมอีกกลุ่มที่นายสนั่นหันไปมีความสัมพันธ์ที่ดีด้วยก็จะเป็นพวกเพื่อนๆ ที่เสพยาเสพติดด้วยกันที่สามารถคบหาสมาคมได้เป็นอย่างดี

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ นายสนั่น ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ นายสนั่น มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

- คิดว่า ตนเองเป็นคนไม่ดี เพราะนายสนั่นเองก็รู้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่สังคมรังเกียจ และไม่ยอมรับ โดยนายสนั่นรู้ได้จากปฏิกิริยาของคนแถวบ้านที่มีต่อนายสนั่นและครอบครัว และนอกจากนี้ ยังรู้สึกเกลียดตำรวจมาก ซึ่งความรู้สึกเกลียดตำรวจที่นายสนั่นมีนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการมองตนเองของนายสนั่นด้วย กล่าวคือ นายสนั่นได้กล่าวว่าตนเกลียดตำรวจที่สุดโดยเฉพาะตำรวจท้องที่ที่รู้จักตน เพราะตำรวจชอบจับผิดตนและพยายามยึดข้อหาให้ตน ทั้งที่บางครั้งตนไม่ได้เสพยา และในที่สุดตำรวจก็ได้ยึดข้อหาหมิ่นยาบ้าไว้ครอบครองให้กับตน ซึ่งจากจุดนี้จะเห็นได้ว่าตำรวจพยายามที่จะ “ตีตรา” นายสนั่น คือ ไม่ให้โอกาส ไม่ยอมรับ หรือไม่ให้อภัย นายสนั่นได้มีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี โดยพยายามยึดเยียดข้อหาให้นายสนั่นจนนายสนั่นต้องถูกศาลพิพากษาลงโทษ และกลายเป็นรอยประทับตราแห่งความผิดของนายสนั่นไปในที่สุด

กรณีศึกษาที่ 3

ชื่อ	นายจำรูญ (นามสมมติ)
อายุ	16 ปี
ระดับการศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 3 ปี
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	3 ครั้ง โดยกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้ง 3 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่าง ๆ ของนายจำรูญ

ด้านร่างกาย นายจำรูญ มีการมองตนเองด้านร่างกายที่เป็นไปในทางค่อนข้างลบ คือ คิดว่าตนมีสภาพร่างกายที่ดูทรุดโทรมไปบ้าง ส่วนสุขภาพร่างกายนั้นคิดว่าไม่มีปัญหาอะไร

ด้านส่วนตัว นายจำรูญ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านส่วนตัว คือ คิดว่าตนเอง เป็นคนที่ไม่มีความรู้ หรือความสำคัญอะไรนัก ทั้งนี้เพราะจากปฏิกิริยาของคนรอบข้างที่มีต่อตน นั้นได้แสดงท่าทางรังเกียจและไม่เห็นความสำคัญของตน การมองตนเองทางด้านส่วนตัวของนาย จำรูญจึงเป็นไปในทางลบ และส่งผลทำให้คิดว่าตนเองเป็นคนที่ไม่ดีในสายตาของคนในสังคมด้วย

ด้านครอบครัว นายจำรูญ มีการมองตนเองทางด้านครอบครัวเป็นไปในทางลบ คือ นาย จำรูญไม่สามารถเข้ากันได้ดีกับคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นแม่ หรือ แฟน ซึ่งนายจำรูญมักจะโดน มารดาดูด่าหาว่าไม่ช่วยเหลือครอบครัว ทำแต่เรื่องเดือดร้อนให้ครอบครัว โดยจะเห็นได้จากที่ นายจำรูญได้กล่าวว่า ไม่มีใครรักตนซึ่งแม่แต่แม่หรือแฟนก็ยังไม่ชอบตน

ด้านสังคม สำหรับการมองตนเองของนายจำรูญ ทางด้านสังคมนั้น พบว่า นายจำรูญ สามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในสังคมได้เพียงกลุ่มเพื่อนที่เสพยาเสพติดเท่านั้น นอกจากนี้ แล้ว นายจำรูญจะไม่สามารถเข้าหา หรือคบหาสมาคมกับคนในสังคมในกลุ่มอื่นได้ เพราะจากที่ นายจำรูญได้กล่าวว่า ไม่ค่อยมีใครรักใคร่หรือสนใจตนอย่างจริงจัง มีแต่คนรังเกียจ แสดงให้เห็นว่า นายจำรูญนั้นต้องมีความรู้สึก ว่า คนในสังคมนั้นรังเกียจตนนั่นเอง

จากการมองตนเองทางด้านครอบครัว และด้านสังคมของนายจำรูญนั้น จึงเห็นได้ว่า ปฏิกิริยาหรือการแสดงออกของคนในครอบครัว และคนสังคม ที่มีต่อนายจำรูญนั้น ได้ส่งผลต่อบุคลิกภาพหรือการมองตนเองทางด้านส่วนตัวของนายจำรูญด้วย โดยทำให้นายจำรูญรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ไม่มีใครรัก มีแต่คนรังเกียจ จึงทำให้รู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่ดี และไม่มีคุณค่า หรือไม่มี ความสำคัญไปในที่สุด

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ นายจำรูญ ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้นาย จำรูญ มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

- นายจำรูญ คิดว่าตนเองเป็นคนไม่ดี ทั้งนี้เพราะจากการที่ตนเองได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้คนในสังคมและครอบครัว ได้แสดงปฏิกิริยาในเชิงลบกับนายจำรูญ ซึ่งทำให้นายจำรูญมีการ มองตนเองเป็นไปในทางลบ คิดว่าตนเองเป็นคนไม่ดี ไม่มีคุณค่า ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้น เมื่อนายจำรูญคิดว่าตนเองเป็นคนไม่ดี หรือไม่มีคุณค่า แล้ว จึงทำให้นายจำรูญไม่อยากกลับตัว กลับใจ เพราะคิดว่าถึงแม้ตนเองจะคิดกลับตัวกลับใจก็คงไม่มีใครให้ออกส หรือยอมรับ ซึ่งจะเห็น ได้จากที่นายจำรูญกล่าวว่า คิดว่าตนเองก็ไม่ใช้คนดีอะไรนักหนา และคิดว่าแม้ตนเองจะคิดกลับ

ตัวเป็นคนดีก็คงไม่มีใครเชื่อหรือยอมรับ ซึ่งความคิดของนายจำรูญที่มีนี้ ได้สะท้อนให้เห็นว่านายจำรูญได้คิดว่าสังคมได้ดีตราบป คือ มองว่าตนเองเป็นคนไม่ดี ให้อภัยกับตนเองแล้ว ดังนั้น จึงเป็นการยากที่ตนจะกลับเข้าสู่สังคมและเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ดังเดิม

กรณีศึกษาที่ 4

ชื่อ	ด.ช.มานิต (นามสมมติ)
อายุ	14 ปี
ระดับการศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	อยู่ร่วมกัน
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 3 เดือน
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	1 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่างๆ ของ ด.ช.มานิต

ด้านร่างกาย การมองตนเองของ ด.ช.มานิต ทางด้านร่างกาย นั้น ด.ช.มานิต คิดว่า ตนเองเป็นคนที่สุขภาพร่างกายที่แข็งแรงพอใช้ได้ ส่วนสุขภาพร่างกายนั้นก็ไม่มีทรุดโทรมอะไรมากนัก ซึ่งนับได้ว่า ด.ช.มานิต มีการมองตนเองทางด้านร่างกายเป็นไปในทางที่ค่อนข้างบวก

ด้านส่วนตัว ด.ช.มานิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านส่วนตัวว่า ตนเป็นคนที่ไม่ดีคนหนึ่ง ซึ่งสิ่งที่ทำให้ ด.ช.มานิตรู้สึกว่าเป็นคนไม่ดีนั้น ก็คือ การที่ ด.ช.มานิตได้เห็นพ่อแม่ แสดงความเสียใจในพฤติกรรมที่ตนได้กระทำผิด จึงคิดว่าสิ่งที่ตนทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดีนั่นเอง

ด้านครอบครัว ด.ช.มานิต มีความคิดเห็นหรือมีการมองตนเองทางด้านครอบครัวในแง่ที่เป็นไปในทางบวก คือ ด.ช.มานิต รักและสงสาร พ่อแม่ ทั้งในแง่กลับกัน พ่อ แม่ ของ ด.ช.มานิต ก็คอยให้กำลังใจ และคอยปลอบใจ เมื่อรู้ว่า ด.ช.มานิต ได้กระทำผิดไปแล้ว

ด้านสังคม การมองตนเองทางด้านสังคม ของ ด.ช.มานิต นั้น จะเห็นได้ว่า ด.ช.มานิต มีความสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งมักจะมีเพื่อนที่ติดยาเสพติดอยู่ด้วยเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มนี้หรือปฏิริยาที่เพื่อนในกลุ่มนี้ที่มีต่อ ด.ช.มานิต จึงเป็นไปลักษณะ

ที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน เพราะต่างก็ติดยาเสพติดด้วยกัน ส่วนปฏิกริยาของคนในสังคมโดยทั่วไป ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการติดยาเสพติดของ ด.ช.มานิต นั้น จะเห็นได้ว่า ด.ช.มานิต ยังไม่ได้รับผลกระทบจากปฏิกริยาของคนในสังคมมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนในสังคมยังไม่รู้ว่า ด.ช.มานิต เสพยาเสพติด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะ ด.ช.มานิต เพิ่งเริ่มเสพยาเสพติดได้เมื่อไม่นานมานี้ จึงยังไม่มีใครรู้ ดังนั้น การมองตนเองทางด้านสังคมของ ด.ช.มานิต จึงไม่ได้รับผลกระทบในเชิงลบมากนัก

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ ด.ช.มานิต ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ ด.ช.มานิต มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

1) ด.ช.มานิต คิดว่าตนเป็นคนที่ไม่ดี เพราะจากการที่พ่อแม่ต้องเสียใจในพฤติกรรมกระทำผิดของตน จึงทำให้ ด.ช.มานิต รู้สึกว่าตนเป็นคนที่ไม่ดี

2) ด.ช.มานิต มีความตั้งใจว่า จะประพฤติตนเป็นคนดี เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก ทั้งนี้เป็นเพราะตนเองรักพ่อแม่ และสาเหตุที่รักพ่อแม่ก็เพราะพ่อแม่ของ ด.ช.มานิต ได้แสดงความรัก คอยให้กำลังใจ และคอยปลอบใจ และเมื่อ ด.ช.มานิต กระทำผิด ก็ไม่ซ้ำเติมในสิ่งที่ผ่านมา ตลอดจนพูดปลอบโยน และให้โอกาส ด.ช.มานิต ที่จะกลับตัวเป็นคนดีด้วย จึงทำให้ ด.ช.มานิต มีการมองตนเองในทางบวก มีความหวังในชีวิต และคิดอยากจะทำตัวเป็นคนดีอีก

กรณีศึกษาที่ 5

ชื่อ	นายประเสริฐ (นามสมมติ)
อายุ	16 ปี
ระดับการศึกษา	ศึกษาอยู่ในระดับ ปวช.
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	อยู่ร่วมกัน
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 1 ปี
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	1 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่างๆ ของนายประเสริฐ

ด้านร่างกาย นายประเสริฐ มีการมองตนเองทางด้านร่างกาย คือคิดว่าตน เป็นคนที่มีสุขภาพที่แข็งแรงพอใช้ และเป็นคนที่รูปร่างหน้าตาดีคนหนึ่ง ส่วนสภาพร่างกายนั้นอาจดูโคมไปบ้างเล็กน้อยแต่ก็ไม่มากอะไร

ด้านส่วนตัว นายประเสริฐ คิดว่าตนเองเป็นคนไม่ดี โดยจะเห็นได้จากที่ นายประเสริฐ ได้กล่าวว่า รู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีความประพฤติไม่ค่อยดีเท่าไร แต่อย่างไรก็ตามนายประเสริฐ ก็คิดว่าตนยังเป็นคนที่มีคุณค่าอยู่บ้าง โดยที่นายประเสริฐได้กล่าวว่าชีวิตยังมีความหวังและยังไม่ไร้ค่า

ด้านครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัวของนายประเสริฐนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นไปในทางค่อนข้างบวก คือ จากที่นายประเสริฐ ได้กล่าวว่า สำหรับความสัมพันธ์ของตนกับคนในครอบครัวนั้น ตลอดเวลาที่ผ่านมาไม่มีปัญหาอะไร เพราะพ่อแม่ค่อนข้างจะตามใจและมีความเป็นอยู่ในครอบครัวอย่างสุขสบาย แต่อย่างไรก็ตาม การพบปะพูดคุยหรือการให้เวลาภายในครอบครัวระหว่างนายประเสริฐและพ่อแม่ ค่อนข้างจะไม่ค่อยมีเวลาสักเท่าไร โดยที่นายประเสริฐได้กล่าวว่า ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่ โดยเฉพาะแม่แล้วมักจะมีวันหยุดไม่ค่อยเป็นเวลา ตรงประเด็นนี้ จึงเห็นว่า เวลา และความอบอุ่น ที่นายประเสริฐได้รับจากพ่อแม่ อาจจะน้อยไป จึงได้หันไปชดเชยเวลาที่ขาดหายไปกับกลุ่มเพื่อนเสียเป็นส่วนมาก และก็ได้ถูกกลุ่มเพื่อนชักจูงให้ไปติดยาเสพติดในที่สุด

ด้านสังคม กลุ่มสังคมที่นายประเสริฐมีความสัมพันธ์มากที่สุด ก็คือ กลุ่มเพื่อน ซึ่งจากที่ได้กล่าวไปแล้วว่า การที่นายประเสริฐ ไม่ค่อยได้อยู่ใกล้ชิด พ่อแม่ จึงหันไปคบเพื่อนเสียเป็นส่วนใหญ่ และในที่สุดเพื่อนก็ได้ชักชวนนายประเสริฐให้ไปเสพยาเสพติด ซึ่งจะเห็นว่ากลุ่มเพื่อนของนายประเสริฐที่คบอยู่นั้น ล้วนแต่ติดยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น กลุ่มเพื่อนของนายประเสริฐจึงมีความคิดเห็นในด้านที่เกี่ยวกับยาเสพติดในทางที่ไม่ต่อต้าน ดังนั้น ปฏิภิกิริยาของเพื่อนที่มีต่อนายประเสริฐจึงเป็นไปในในทางที่สนับสนุนนายประเสริฐในด้านยาเสพติด ส่วนกลุ่มอื่นในสังคมนั้น นายประเสริฐคงจะมีการติดต่อกันไม่มากนัก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมที่นายประเสริฐพักอาศัย เป็นลักษณะที่ต่างคนต่างอยู่เสียส่วนใหญ่ ไม่ใช่ลักษณะชุมชนแออัด และอีกประการหนึ่ง คนที่รู้จักนายประเสริฐก็คงยังไม่ค่อยมีใครรู้ว่านายประเสริฐติดยา เพราะนายประเสริฐก็ปกปิดมาตลอดในเรื่องที่ตนเสพยาเสพติด ซึ่งแม้แต่ พ่อแม่ของนายประเสริฐเองก็เพิ่งรู้เมื่อไม่นานมานี้ ดังนั้น นายประเสริฐจึงไม่น่าจะมีปัญหาในการเข้าสังคมมากนัก

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ นายประเสริฐ ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ นายประเสริฐ มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

1) นายประเสริฐ คิดว่าจากการที่ตนเองติดยาเสพติดและถูกตำรวจจับได้นั้น ทำให้รู้สึกที่ตนเองเป็นคนที่ไม่ดีสักเท่าไร ซึ่งทั้งนี้ เป็นเพราะนายประเสริฐเองก็เคยได้ศึกษาเล่าเรียน และรู้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดี และต่อมาเมื่อถูกตำรวจจับ จึงเป็นการตอกย้ำให้รู้ชัดว่า สังคม และกฎหมายไม่ยอมรับในพฤติกรรมกระทำผิดดังกล่าวนี้ และนอกจากนี้ ปฏิกริยาหรือท่าทีที่พ่อแม่ได้แสดงความเสียใจออกมาให้นายประเสริฐเห็นนั้น ก็ได้แสดงให้เห็นนายประเสริฐรู้สึกผิดและสงสารพ่อแม่ จึงคิดได้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดี และเมื่อตนเองได้เสพยาเสพติดก็คงเป็นคนที่ไม่ดีด้วย

2) นายประเสริฐ คิดว่าเมื่อออกจากสถานพินิจแห่งนี้แล้ว ก็จะเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และจะกลับตนเป็นคนดี จึงเห็นได้ว่านายประเสริฐมีการมองตนเองด้านนี้ในทางที่ดี คือ คิดที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งทั้งนี้อธิบายได้ว่า การที่นายประเสริฐ คิดเช่นนี้ เพราะบิดา มารดา ให้โอกาสนายประเสริฐ และไม่ตอกย้ำความผิด โดยได้บอกนายประเสริฐว่า เมื่อออกจากสถานพินิจแห่งนี้แล้วจะหาที่เรียนให้ใหม่ และนอกจากนี้แล้ว คนในสังคมเองก็ยังไม่เคยมีใครมาตีตราในพฤติกรรมติดยาเสพติดของนายประเสริฐ ที่จะทำให้นายประเสริฐรู้สึกผิดหรือรู้สึกไม่อยากกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งทั้งนี้ ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า เพราะนายประเสริฐเองก็ไม่ค่อยได้มีความสัมพันธ์กับคนในสังคมที่มีการรับรู้ข้อมูลทางด้านยาเสพติดในทางต่อต้านมากเท่าใดนัก

กรณีศึกษาที่ 6

ชื่อ	น.ส.ดอกไม้ (นามสมมติ)
อายุ	18 ปี
ระดับการศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน โดยบิดาเสียชีวิต
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 3 ปี
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	2 ครั้ง โดยกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้ง 2 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่างๆ ของ น.ส.ดอกไม้

ด้านร่างกาย น.ส.ดอกไม้ มีการมองตนเองด้านร่างกาย โดยคิดว่า มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงพอใช้ แต่ก็ปวดศีรษะอยู่บ่อยครั้ง สำหรับสภาพร่างกายนั้น น.ส.ดอกไม้ คิดว่าตนเองเป็นคนที่สุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรมแลดูไม่สดใสเหมือนก่อน ซึ่ง น.ส.ดอกไม้ คิดว่าคงเป็นสาเหตุจากการที่ต้องเป็นหญิงบริการ ประกอบกับการใช้ยาเสพติด จึงทำให้ร่างกายดูทรุดโทรมไป

ด้านส่วนตัว น.ส.ดอกไม้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านส่วนตัว คือ คิดว่า ตนเป็นคนที่ไม่ดี เป็นคนที่น่าสงสาร ไม่มีคุณค่า และเป็นที่ยังเกลียดของคนทั่วไป ซึ่งความคิดเหล่านี้ของ น.ส.ดอกไม้ นั้น มีผลมาจากการที่ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่แสดงอาการรังเกียจ และไม่ให้อภัย น.ส.ดอกไม้ ไม่ว่าจะกระทำทาง หรือคำพูดที่แสดงออก โดยมองว่า น.ส.ดอกไม้เป็นหญิงบริการ และเป็นทั้งผู้หญิงที่ติดยาเสพติด

ด้านครอบครัว น.ส.ดอกไม้ มีการมองตนเองทางด้านครอบครัว กล่าวคือ บิดาของ น.ส.ดอกไม้ เสียชีวิตตั้งแต่เด็ก จึงได้อยู่กับมารดา ซึ่งภายหลังมารดาก็สุขภาพไม่ดีเท่าที่ควร จึงต้องช่วยเหลือมารดาหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว โดยการเป็นหญิงบริการ และได้เริ่มใช้ยาเสพติดในขณะนี้ด้วย ซึ่งมารดาเองก็ไม่ได้ว่าอะไร เพราะคงเห็นว่า น.ส.ดอกไม้ ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในบ้านหลายอย่าง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่าง น.ส.ดอกไม้ กับ มารดา นั้น ไม่ได้มีความขัดแย้งกัน และ น.ส.ดอกไม้ เองก็คงรักมารดามาก ถึงยอมประกอบอาชีพหญิงบริการเพื่อหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัว ในทำนองเดียวกัน มารดาของ น.ส.ดอกไม้เองก็ไม่เคยว่ากล่าว น.ส.ดอกไม้ ให้เสียใจในพฤติกรรมกระทำของ น.ส.ดอกไม้ แต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ น.ส.ดอกไม้ ต้องเป็นหญิงบริการ หรือ เรื่องที่ น.ส.ดอกไม้ ต้องโทษคดียาเสพติด ดังนั้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่าง น.ส.ดอกไม้ กับ มารดา จึงนับได้ว่าไม่ได้มีปัญหาอะไร ส่วนความสัมพันธ์ของ น.ส.ดอกไม้ กับแฟนนั้น กล่าวได้ว่าเป็นไปในทางลบ เพราะในระยะหลัง น.ส.ดอกไม้ มักจะมีปัญหาขัดแย้งกับแฟน เพราะแฟนมักชอบพูดจาตอกย้ำพฤติกรรมกระทำผิดของ น.ส.ดอกไม้ ให้รู้สึกเสียใจอยู่เสมอ จนในที่สุด น.ส.ดอกไม้และแฟนก็ต้องแยกทางกัน

ด้านสังคม กลุ่มคนในสังคม ที่ น.ส.ดอกไม้ มีความสัมพันธ์ด้วยนั้น จะเห็นได้ว่า มีกลุ่มหลักๆ ก็คือ เพื่อนที่ทำงานซึ่งก็เสพยาเสพติดด้วยเช่นกัน และอีกกลุ่มคือ คนแถวบ้านซึ่งก็รู้ว่า น.ส.ดอกไม้ เสพยาเสพติด และเป็นหญิงบริการด้วย ซึ่งในกลุ่มเพื่อนที่ติดยาเสพติดด้วยกันนั้น จะมีการมองพฤติกรรมกระทำผิดของ น.ส.ดอกไม้ เป็นไปในทางบวก คือ ไม่ต่อต้าน น.ส.ดอกไม้ ในพฤติกรรมดังกล่าว ส่วนกลุ่มคนแถวบ้านนั้น จะมีพฤติกรรมที่เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับ น.ส.ดอกไม้ คือ มองพฤติกรรมของ น.ส.ดอกไม้ เป็นไปในทางลบ คือ ไม่เห็นด้วย และมองว่าเป็นสิ่งที่

ไม่ดี ซึ่ง จากที่คนในสังคมมองมาเช่นนี้ ทำให้ น.ส.ดอกไม้ ไม่ชอบที่จะเข้าไปคบหาสมาคมกับกลุ่มคนแถวบ้าน

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ น.ส.ดอกไม้ ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ น.ส.ดอกไม้ มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

- น.ส.ดอกไม้ คิดว่าตนเองเป็นคนไม่ดี เพราะโดนตีตราจากสังคมว่าเป็นคนไม่ดี โดยคนแถวบ้านมักจะแสดงปฏิกิริยา ทางคำพูด หรือการกระทำที่ไม่ดีต่อ น.ส.ดอกไม้ ไม่ว่าจะเป็นคำพูดที่หยาบโลน หรือ ปฏิกิริยาที่แสดงท่าทางรังเกียจ ไม่อยากคบหาสมาคมด้วย และที่สำคัญ คือ แฟน ของ น.ส.ดอกไม้ เอง ซึ่งได้ใช้คำพูดในลักษณะตีตรา น.ส.ดอกไม้ ว่าเป็นผู้หนีหากิน และผู้หนีงูที่ติดยา คงไม่มีผู้ชายคนไหนอยากจริงจังด้วย จึงทำให้ น.ส.ดอกไม้ มีการมองตนเองในทางลบ โดยคิดว่า คงไม่มีใครอยากจริงจังกับตนซึ่งเป็นผู้หนีที่ไม่ดีเหมือนที่แฟนได้พูดว่าเอาไว้ ซึ่งในกรณีศึกษา ของ น.ส.ดอกไม้ นี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า น.ส.ดอกไม้ ได้ถูกตีตรา ทั้งใน 2 ลักษณะ คือ ตีตราว่าเป็นผู้หนีหากิน และเป็นตีตราว่าเป็นผู้หนีงูที่ติดยาเสพติด จึงทำให้ น.ส.ดอกไม้ มีความรู้สึกต่อตนเองในแง่ลบมากยิ่งขึ้น โดยมักคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นคนไม่ดี ไม่มีคุณค่า และไม่คิดอยากที่จะกลับตัวเป็นคนดีอีก

กรณีศึกษาที่ 7

ชื่อ	น.ส.ลดา (นามสมมติ)
อายุ	15 ปี
ระดับการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	อยู่ร่วมกัน
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 2 เดือน
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	1 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่างๆ ของ น.ส.ลดา

ด้านร่างกาย น.ส.ลดา มีการมองตนเองด้านร่างกาย คิดว่า ตนเองเป็นคนที่มีสภาพร่างกายที่ดี ไม่ทรุดโทรม โดยจะเห็นได้จากที่ น.ส.ลดา กล่าวว่ามีคนมาชอบและสนใจมาก จึงแสดงให้เห็นว่า น.ส.ลดา ต้องเป็นคนที่พยายามเอาใจใส่ในสภาพร่างกายตนเองพอสมควร

ด้านส่วนตัว น.ส.ลดา คิดว่าจากที่ตนได้เสพยาเสพติดไปนั้นไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นคนไม่ดี หรือรู้สึกว่ามีผิดอะไรมากนัก โดยคิดว่าเป็นการเสเพลเล่นๆ ธรรมดา เพียงไม่กี่ครั้งเท่านั้น และเพื่อนๆ ของตัวเองก็มีพฤติกรรมเช่นเดียวกับตนด้วยเหมือนกัน ดังนั้น น.ส.ลดา จึงมีการมองตนเองในด้านส่วนตัวที่ไม่เป็นไปในแง่ลบมากนัก

ด้านครอบครัว การมองตนเองในด้านครอบครัวของ น.ส.ลดา นั้น จะเห็นได้ว่า น.ส.ลดา มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว โดยเฉพาะแม่ของ น.ส.ลดา ซึ่ง น.ส.ลดา ได้บอกว่าตนเองมีความรักและสงสารแม่มาก ไม่อยากให้แม่ร้องไห้และเสียใจในการกระทำของตนอีก จึงตั้งใจว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

ด้านสังคม กลุ่มสังคมที่ น.ส.ลดา มีการติดต่อสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ กลุ่มเพื่อน ซึ่งกลุ่มเพื่อนนี่เองที่ได้ชักชวนให้ น.ส.ลดา เสพยาเสพติด สำหรับเพื่อนที่ น.ส.ลดา คบอยู่นั้น ก็ล้วนแต่ติดยาเสพติด ดังนั้น เพื่อนของ น.ส.ลดา จึงแสดงความรู้สึกหรือแสดงปฏิกิริยาต่อ น.ส.ลดา ไปในทางที่ไม่ต่อต้าน ที่ น.ส.ลดา เสพยาเสพติด สำหรับกลุ่มคนอื่นๆ ในสังคมนั้น น.ส.ลดา คงจะมีการติดต่อด้วยไม่มากนัก น.ส.ลดา จึงรับรู้ปฏิกิริยาทางสังคม ที่มีต่อตนเองทางด้านที่เกี่ยวกับยาเสพติด จากกลุ่มเพื่อนๆ เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ น.ส.ลดา ไม่รู้สึกผิด หรือ รู้สึกว่าเป็นคนไม่ดีมากนักที่เสพยาเสพติด

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ น.ส.ลดา ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ น.ส.ลดา มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

1) จากการที่ น.ส.ลดา มีความสัมพันธ์ หรือติดต่อกับกลุ่มเพื่อนที่ติดยาเสพติด เป็นส่วนใหญ่ นั้น ทำให้ น.ส.ลดา รับข้อมูลในด้านยาเสพติดจากกลุ่มเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ และทำให้ น.ส.ลดา ไม่รู้สึกว่าการเสพยาเสพติดเป็นสิ่งที่ผิดหรือเป็นสิ่งที่ไม่ดี ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น ส่วนคนอื่นๆ ในสังคมโดยทั่วไปนั้น ก็คงยังไม่ทราบแน่ชัดว่า น.ส.ลดา เสพยาเสพติด คงมีเพียงครูที่โรงเรียนเท่านั้น ที่รู้ว่า กลุ่มเพื่อนที่ น.ส.ลดา คบอยู่นั้นมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่ดีนัก แต่ก็คงยังไม่ทราบแน่ชัดว่า น.ส.ลดา เสพยาเสพติด สำหรับ พ่อ แม่ ของ น.ส.ลดา ก็เพิ่งรู้ว่า น.ส.ลดา เสพยาเสพติดเมื่อตอนที่ น.ส.ลดา ถูกตำรวจจับนี้เอง ดังนั้น คนในสังคมส่วนใหญ่จึงยังไม่มีปฏิกิริยาใน

ด้านที่เกี่ยวกับยาเสพติดต่อ น.ส.ลดา ในแง่ลบมากนัก จึงทำให้การมองตนเองของ น.ส.ลดา ในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติดไม่เป็นไปในแง่ลบเท่าใดนัก

2) น.ส.ลดา คิดว่าเมื่อออกจากสถานพินิจแห่งนี้แล้ว ก็จะเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และจะกลับตัวเป็นคนดี ทั้งนี้ เพราะ น.ส.ลดา รู้สึกรักและสงสาร แม่มาก เพราะแม่ของ น.ส.ลดา เป็นบุคคลที่ น.ส.ลดา รัก และสงสารมาก เพราะแม่คอยให้กำลังใจ และคอยปลอบใจ เมื่อ น.ส.ลดา ได้กระทำผิดก็ไม่ซ้ำเติม ทั้งคอยปลอบโยน น.ส.ลดา ดังนั้น จึงทำให้ น.ส.ลดา คิดอยากกลับตัวเป็นคนดี และมีการมองตนเองในด้านการติดยาเสพติดเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

กรณีศึกษาที่ 8

ชื่อ	น.ส.รีนรมย์ (นามสมมติ)
อายุ	17 ปี
ระดับการศึกษา	ศึกษาอยู่ในระดับ ปวช.
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	อยู่ร่วมกัน
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 6 เดือน
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	1 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่างๆ ของ น.ส.รีนรมย์

ด้านร่างกาย น.ส.รีนรมย์ มีการมองตนเองด้านร่างกาย โดยคิดว่า ตนเองเป็นคนที่มรูปร่างหน้าตาดีคนหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ น.ส.รีนรมย์ เป็นคนที่รักสวยรักงามและสนใจในสภาพร่างกายของตน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า น.ส.รีนรมย์ นั้น มีแฟน จึงต้องให้ความสนใจกับรูปร่างหน้าตาพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม น.ส.รีนรมย์ ก็ยังคงมีความกังวลใจในเรื่องเกี่ยวกับสภาพร่างกายอยู่ด้วย เพราะ น.ส.รีนรมย์ ทราบมาว่าการเสพยาเสพติดอาจทำให้สภาพร่างกายทรุดโทรมลงได้

ด้านส่วนตัว น.ส.รีนรมย์ คิดว่า จากที่ตนได้เสพยาเสพติดนั้น รู้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่ก็รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ผิดอะไรมากนัก ทั้งนี้ เพราะ น.ส.รีนรมย์ คิดว่า สิ่งที่ตนทำไปนั้น ไม่ได้ทำความเดือดร้อนให้ใคร และทำอยู่ในเฉพาะกลุ่มของตนเท่านั้น

ด้านครอบครัว น.ส.รินรมย์ มีความคิดเห็นทางด้านครอบครัวเป็นไปในทางบวก คือ น.ส.รินรมย์ จะรัก และสงสาร พ่อแม่ ซึ่งพ่อแม่ก็คงจะให้ความรัก แก่ น.ส.รินรมย์ด้วยเช่นกัน โดยจะเห็นได้จากที่ น.ส.รินรมย์ กล่าว หลังจากทีพ่อแม่รู้ว่าตนเสพยาเสพติด พ่อ แม่ ก็เสียใจมาก และถึงแม้ พ่อ แม่ จะดุว่า ตนแต่ก็รู้ว่าเป็นการดุว่าที่รักตนไม่ยอมให้ตนต้องมาติดยาเสพติด ซึ่งตนเองก็รักและสงสารพ่อแม่เช่นเดียวกัน

ด้านสังคม น.ส.รินรมย์ นั้น ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่เสพยาเสพติดที่เรียนอยู่ด้วยกัน น.ส.รินรมย์ และเพื่อนๆ จึงเห็นว่าการเสพยาเสพติดไม่ใช่สิ่งที่เสียหายอะไร แต่ในด้านความสัมพันธ์กับคนกลุ่มอื่นในสังคมนั้น น.ส.รินรมย์ คงจะไม่มีการติดต่อสัมพันธ์กันมากนัก เพราะสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย ตลอดจนโอกาสพบปะผู้คนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม คงจะไม่เอื้ออำนวยให้มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้คนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม ได้มากนัก ประกอบกับระยะเวลาที่ติดยาเสพติดของ น.ส.รินรมย์ยังไม่นานนัก จึงยังไม่ค่อยมีใครทราบว่า น.ส.รินรมย์เสพยาเสพติด ดังนั้น น.ส.รินรมย์ จึงสามารถคบหาสมาคม กับผู้คนกลุ่มอื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติ

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ น.ส.รินรมย์ ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ น.ส.รินรมย์ มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

- น.ส.รินรมย์ คิดว่า จะไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก หลังจากออกจากสถานพินิจแห่งนี้แล้ว เพราะรักและสงสาร พ่อแม่ มาก ไม่อยากให้พ่อแม่ ต้องมาเสียใจเพราะการกระทำของตน ซึ่งการที่ น.ส.รินรมย์ คิดดังนี้ เพราะ น.ส.รินรมย์ รู้ว่าพ่อแม่ รักตนเองไม่ยอมให้ตนเองเสพยาเสพติด และนอกจากนี้ ผู้คนอื่นๆ ในสังคม ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยทราบว่า น.ส.รินรมย์มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงไม่ได้แสดงกิริยาท่าที ต่อ น.ส.รินรมย์ ในทางลบ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การที่พ่อแม่ และคนในสังคม ให้ออกโอกาส ไม่ตอกย้ำ ความผิด ของ น.ส.รินรมย์ จึงทำให้ น.ส.รินรมย์ คิดอยากกลับตัวเป็นคนดี เลิกเสพยาเสพติด

กรณีศึกษาที่ 9

ชื่อ	น.ส.แจ่มจันทร์ (นามสมมติ)
อายุ	18 ปี
ระดับการศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	บิดามีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 3 ปี
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	2 ครั้ง โดยกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้ง 2 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่าง ๆ ของ น.ส.แจ่มจันทร์

ด้านร่างกาย น.ส.แจ่มจันทร์ มีการมองตนเองด้านร่างกาย โดยคิดว่า สุขภาพร่างกายของตนเองนั้นพอใช้ได้ แม้จะไม่ถึงกับแข็งแรงมากนัก ส่วนสภาพร่างกายคิดว่าทรุดโทรมไปบ้างเมื่อเทียบกับเด็กคนอื่น ๆ ในรุ่นเดียวกัน นอกจากนี้ น.ส.แจ่มจันทร์ ยังไม่พอใจในรูปร่างของตน โดยบอกว่าอยากจะมีร่างกายที่ใหญ่กว่านี้ และถ้าเป็นไปได้ก็อยากเป็นผู้ชาย

ด้านส่วนตัว น.ส.แจ่มจันทร์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านส่วนตัว โดยคิดว่าตนเองนั้น เป็นคนที่ไม่ค่อยมีคุณค่าหรือความสำคัญอะไรมากนัก และคิดว่าไม่ค่อยมีใครรักตนจริง และนอกจากนี้ ยังมีความรู้สึกเกลียดชังพ่อเลี้ยงของตนเป็นอย่างมากอีกด้วย เพราะพ่อเลี้ยงชอบด่า ว่ากล่าว และใส่ร้ายตนให้แม่ของตนฟังอยู่เสมอ

ด้านครอบครัว การมองตนเองทางด้านครอบครัวของ น.ส.แจ่มจันทร์ นั้น กล่าวได้ว่า น.ส.แจ่มจันทร์ มีการมองตนเองในด้านครอบครัวที่เป็นไปในทางลบ โดยเฉพาะ พ่อเลี้ยง และแม่ ซึ่งมักจะชอบด่าว่ากล่าว ทว่า น.ส.แจ่มจันทร์ ทำแต่เรื่องเดือดร้อนมาให้ครอบครัว และโดยเฉพาะพ่อเลี้ยงนั้น มักจะพูดว่ากล่าว น.ส.แจ่มจันทร์ ให้รู้สึกเจ็บใจ และแค้นใจ อยู่บ่อย ๆ น.ส.แจ่มจันทร์ จึงมีความรู้สึกว่าคุณในครอบครัวไม่รักตน และขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกไม่รักคนในครอบครัวด้วยเช่นกัน

ด้านสังคม สำหรับความสัมพันธ์กับคนในสังคมของ น.ส.แจ่มจันทร์ นั้น โดยทั่วไปแล้ว น.ส.แจ่มจันทร์ จะมีการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนที่เสพยาเสพติด เพราะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเช่นเดียวกับ น.ส.แจ่มจันทร์ ส่วนคนแถวบ้านของ น.ส.แจ่มจันทร์ นั้น น.ส.แจ่มจันทร์ ได้กล่าวว่า ไม่อยากพูดคุย หรือคบหาสมาคม กับคนแถวบ้านเท่าใดนัก เพราะคนแถวบ้าน มักจะแสดงท่าทีรังเกียจตน และชอบพูดว่า น.ส.แจ่มจันทร์ ว่าเป็นพวกติดยา หรือ "พวกผง" หรือบางทีก็พูดใส่ร้ายหาว่าเป็นพวกมั่วผู้ชาย ซึ่งทำให้ น.ส.แจ่มจันทร์ ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับคนแถวบ้าน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของ น.ส.แจ่มจันทร์ กับกลุ่มคนในละแวกบ้านนั้นเป็นไปในทางลบ

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ น.ส.แจ่มจันทร์ ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ น.ส.แจ่มจันทร์ มีการมองตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

- น.ส.แจ่มจันทร์ รู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่ดี ไม่มีคุณค่า ซึ่งสาเหตุที่ น.ส.แจ่มจันทร์ มีความรู้สึกเช่นนี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นเพราะปฏิกิริยาของคนรอบข้าง น.ส.แจ่มจันทร์ ซึ่งได้แก่ พ่อเลี้ยง แม่ และคนแถวบ้าน ที่ได้แสดงออกมาให้ น.ส.แจ่มจันทร์ เห็นนั่นเอง เช่น คนแถวบ้าน มักจะแสดงอาการที่รังเกียจ หรือ แสดงท่าทางไม่ไว้ใจ โดยว่ากล่าว น.ส.แจ่มจันทร์ ว่าเป็นพวกที่ทำตัวมั่วผู้ชาย ความประพฤติเหลวไหล และเป็น “พวกผง” ส่วน พ่อเลี้ยง ของ น.ส.แจ่มจันทร์ นั้น ก็ได้ ตอกย้ำ ความรู้สึกของ น.ส.แจ่มจันทร์ ให้เป็นไปในทางลบยิ่งขึ้นอีก โดยได้เรียก น.ส.แจ่มจันทร์ ว่าเป็น “พวกกระหรี” หรือ “อีชียา” ซึ่งคำพูดเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นการตีตรา น.ส.แจ่มจันทร์ ทั้งสิ้น ซึ่งนับว่าเป็นการไม่ให้โอกาส และเป็นการตอกย้ำความรู้สึกของ น.ส.แจ่มจันทร์ ให้ยอมรับบทบาทหรือคำที่ว่ากล่าวนั้นเป็นของตนเองจริง ๆ จึงทำให้ไม่คิดที่จะกลับตัวเป็นคนดี โดยจะเห็นได้ว่า น.ส.แจ่มจันทร์ ได้เสพยาเสพติดมาเป็นระยะเวลาจนถึง 3 ปีแล้ว และได้กระทำผิดซ้ำถึง 2 ครั้งด้วยกัน

กรณีศึกษาที่ 10

ชื่อ	น.ส.มลฤดี (นามสมมติ)
อายุ	17 ปี
ระดับการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สถานภาพสมรสของบิดามารดา	ไม่ได้อยู่ร่วมกัน โดยได้แยกทางกันตั้งแต่เมื่อตนยังเด็ก
พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การคบเพื่อน	เพื่อนที่คบมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด	ประมาณ 2 ปีเศษ
จำนวนครั้งที่กระทำผิด	2 ครั้ง โดยกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้ง 2 ครั้ง

การมองตนเองในด้านต่างๆ ของ น.ส.มลฤดี

ด้านร่างกาย น.ส.มลฤดี มีการมองตนเองด้านร่างกาย โดยคิดว่า ตนเองเป็นคนที่มีความสุข ภาพร่างกายที่ใช้ได้ ส่วนสภาพร่างกายนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไร และมีพอใจในรูปร่างหน้าตาของตนเองแล้ว

ด้านส่วนตัว ส่วนการมองตนเองในด้านส่วนตัว นั้น น.ส.มลฤดี คิดว่าตนเองเป็นคนที่ไม่มีความสำคัญ ทั้งยังคิดว่าไม่ค่อยมีใครรักตนอีกด้วย โดยได้บอกไว้ว่า แม้แต่ พ่อหรือ แม่ ของตนก็ยังไม่รักตนและได้ทิ้งตนไว้ให้อยู่กับยาย

ด้านครอบครัว สำหรับการมองเห็นตนเองของ น.ส.มลฤดี ทางด้านครอบครัวนั้น น.ส.มลฤดี มีความคิดว่า พ่อ แม่ ของตนไม่รัก จึงทิ้งตนไว้ให้อยู่กับยาย ซึ่งยายจะเป็นผู้เลี้ยงดูตน ดังนั้น น.ส.มลฤดี จึงรักยาย และได้ช่วยยายขายแกง

ด้านสังคม การมองเห็นตนเองทางด้านสังคม ของ น.ส.มลฤดี นั้น นอกจากความสัมพันธ์ที่มีกับเพื่อนซึ่งเสพยาเสพติดด้วยกันแล้ว คนในละแวกบ้านเป็นคนในสังคมอีกกลุ่มหนึ่งที่ น.ส.มลฤดี มีการติดต่อสัมพันธ์ด้วย ทั้งนี้ เพราะ น.ส.มลฤดี ต้องช่วยยายขายแกง คนที่มาซื้อแกงส่วนใหญ่ก็เป็นคนในละแวกนั้น และจากที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนแถวบ้าน จึงทำให้ น.ส.มลฤดี รู้ว่าคนแถวบ้านไม่ชอบตน ซ้ำยังแสดงท่าทีรังเกียจตนอีกด้วย โดยจะเห็นได้จากที่ น.ส.มลฤดี ได้กล่าวไว้ว่า บางครั้งเมื่อเวลาช่วยยายขายแกง คนจะไม่ค่อยเข้ามาซื้อ บางทีถือจานมาแล้วก็เดินเลี้ยวกลับไปเสีย แต่พอยายขายก็จะเข้ามาซื้อใหม่ ซึ่งยายของ น.ส.มลฤดี เองก็คงจะรู้ว่าคนแถวนั้นไม่ยอมซื้อของกับ น.ส.มลฤดี ยายจึงได้บอกให้ น.ส.มลฤดี ให้ช่วยทำแกงอยู่แต่ในบ้านอย่างเดียว น.ส.มลฤดี จึงไม่ชอบที่จะคบหาสมาคมกับคนแถวบ้าน เพราะทำให้รู้สึกว่าคุณค่าตนเองเป็นที่รังเกียจของคนแถวบ้าน

ด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด และจากการที่ น.ส.มลฤดี ได้เสพยาเสพติดนั้น ทำให้ น.ส.มลฤดี มีการมองเห็นตนเองในด้านที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ดังนี้

- น.ส.มลฤดี คิดว่าตนเองเป็นคนไม่ดี ที่ติดยาเสพติด เพราะจากปฏิกิริยาที่คนแถวบ้านแสดงให้เห็น น.ส.มลฤดี เห็นนั้น ทำให้ น.ส.มลฤดี รู้ว่า คนแถวบ้านนั้นรังเกียจ และไม่ยอมคบหาสมาคมกับตน และจากการที่สังคม หรือคนแถวบ้านแสดงให้เห็น น.ส.มลฤดี เห็นเช่นนั้น เปรียบเหมือนการไม่ยอมรับ น.ส.มลฤดี ให้เข้ามาอยู่ในสังคมเดียวกัน จึงทำให้ น.ส.มลฤดี รู้สึกว่าคุณค่าตนเองเป็นบุคคลที่สังคมไม่ยอมรับ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นบุคคลที่สังคมตีตรา ไว้แล้ว ความรู้สึกของ น.ส.มลฤดี ที่ถูกสังคมตีตราไว้ ก็คือ รู้สึกว่าคุณค่าตนเองเป็นคนไม่ดี และไม่มีคุณค่า ไปตามที่คุณค่าได้ตีตราไว้นั้น ดังนั้น จึงทำให้ น.ส.มลฤดี ไม่รู้สึกกระตือรือร้นที่จะอยากกลับตัวเป็นคนดี ในทางตรงกันข้าม กลับทำให้ น.ส.มลฤดี ได้กระทำผิดซ้ำเพิ่มขึ้น และได้เสพยาเสพติดมานานถึง 2 ปีเศษ

5.2.2.2 สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาในภาพรวม

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงการมองเห็นตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดจากกรณีศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์เป็นรายบุคคล ซึ่งรวมทั้งสิ้น 10 รายนั้น สามารถนำมาสรุปผลการวิเคราะห์ในภาพรวม ตลอดจนวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ กับการมองเห็นตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ราย ได้ในภาพรวม ดังนี้

ด้านที่เกี่ยวกับปัจจัยภูมิหลัง

1. เพศ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดเพศหญิงและเพศชาย นั้น เยาวชนเพศหญิง และเพศชาย มีการมองตนเองในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยจะเห็นได้จากตัวอย่างกรณีศึกษาซึ่งเป็นเพศหญิง 5 ราย และเพศชาย 5 ราย นั้น ทั้งเพศหญิงและเพศชายในแต่ละรายนั้น มีการมองตนเองที่แตกต่างกันไปทั้งในทางบวกและในทางลบ เช่น นายวิชัย มีการมองตนเองที่เป็นไปในทางลบ เช่นเดียวกับ น.ส.แจ่มจันทร์ ซึ่งก็มีการมองตนเองไปในทางที่ลบเช่นเดียวกัน ในขณะที่กรณีของ นายประเสริฐ และ น.ส.ลดา ที่มีการมองตนเองเป็นไปในทางที่เป็นบวกมากกว่า นายวิชัย หรือ น.ส.แจ่มจันทร์

2. อายุ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เยาวชนที่มีช่วงอายุต่างกัน (วัยรุ่นตอนต้น และ วัยรุ่นตอนปลาย) มีการมองตนเองในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยจะเห็นได้จากตัวอย่างกรณีของ นายวิชัย อายุ 18 ปี ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และนายจำรูญ อายุ 16 ปี ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีการมองตนเองที่ไม่แตกต่างกันนัก คือเป็นไปในทางลบ ในขณะที่ กรณีของ น.ส.рінรัมย์ อายุ 17 ปี ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และ น.ส.ลดา อายุ 15 ปี ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น แต่มีการมองตนเองที่เป็นไปในทางบวกมากกว่า กรณีของ นายวิชัย หรือ นายจำรูญ

3. ระดับการศึกษา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน (จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลงมา และ จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไป) มีการมองตนเองในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยจะเห็นได้จากตัวอย่างกรณีศึกษาของ น.ส.มลฤดี ซึ่งมีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ กรณีของ น.ส.แจ่มจันทร์ ซึ่งมีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น มีการมองตนเองที่ไม่แตกต่างกันนัก คือ เป็นไปในแง่ลบ ในขณะที่ กรณีของ ด.ช.มานิต ซึ่งมีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ น.ส.ลดา ซึ่งมีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีการมองตนเองที่เป็นไปในทางบวกมากกว่ากรณีของ น.ส.มลฤดี หรือ น.ส.แจ่มจันทร์

จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยภูมิหลังทั้ง 3 ประการ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา นี้ อาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรปัจจัยภูมิหลังทั้ง 3 ประการนี้ ไม่มีส่วนสัมพันธ์ต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเยาวชนที่ติดยาเสพติด ซึ่งโดยภาพรวมแล้วก็จะมีการมองตนเองเป็นไปในทางลบอยู่แล้ว ดังนั้น จึงทำให้ผลการวิจัยถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยภูมิหลัง อันได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา กับการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดไม่แตกต่างกันนัก

2) อาจเนื่องมาจากตัวแปรอื่นที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด กล่าวคือ การมองตนเองนั้น ได้พัฒนามาตั้งแต่วัยเด็กโดยผ่านการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และการได้รับประสบการณ์จากบุคคลอื่นๆ นอกจากคนในครอบครัวแล้ว ดังนั้น การมองตนเองจึงค่อยๆ มีความคงที่ขึ้นเรื่อยๆ จนยากแก่การเปลี่ยนแปลง แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าเมื่อคนเรามีการมองตนเองเช่นไรแล้วจะต้องเป็นเช่นนั้นตามตัวตลอดไป การมองตนเองจะสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับแต่ขึ้นอยู่กับระยะเวลาด้วย ดังนั้น หากมีสิ่งใดหรือตัวแปรใดที่มีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนแปลงการมองตนเองของเยาวชนได้ ก็อาจทำให้ตัวแปรที่มีมาแต่เดิม เช่น ตัวแปร ปัจจัยภูมิหลังมีอิทธิพลต่อการมองตนเองน้อยลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่พรรณทิพย์ เกษะนันท์ (2516 : 65-66) ได้อธิบายไว้ว่า การมองตนเองเป็นสิ่งที่ปฏิรูปมาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม เมื่อประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้ การมองตนเองจึงควรเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ และองค์ประกอบที่ทำให้การมองตนเองเปลี่ยนแปลงนั้น ได้แก่

- สังคมที่เขาอาศัยอยู่ การเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับจากสังคมที่เขาอาศัยอยู่นั้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการมองตนเองของบุคคลได้ทั้งในทางที่ดีขึ้นหรือด้อยลง

- ผู้ที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลเหนือพัฒนาการของบุคคลนั้น เช่น บิดา มารดา ครู ญาติ หรือเพื่อนสนิท ความไว้วางใจ ความเชื่อถือทัศนคติ ที่คนเหล่านี้มีต่อบุคคลนั้นก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการมองตนเองของบุคคลนั้นได้

- การมองตนเองตามปณิธาน (ideal self – concept) หมายถึง ความนึกคิด ทัศนคติเกี่ยวกับตนเองตามที่บุคคลนั้นปรารถนาจะเป็น บุคคลนั้นตั้งการมองตนเองตามปณิธานเอาไว้แล้ว จะพยายามเปลี่ยนตัวเองให้เป็นอย่างที่ตั้งปณิธานเอาไว้ ถ้าทำได้การมองตนเองของเขาก็จะดีขึ้น ถ้าทำไม่ได้ก็จะเกิดท้อถอย รู้สึกว่าตัวเองไม่มีคุณค่า ทำให้การมองตนเองด้อยลง

ด้านที่เกี่ยวกับปัจจัยทางครอบครัวและสังคม

4. สถานภาพสมรสของบิดามารดา

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของสถานภาพสมรสของบิดามารดากับการมองเห็นของเยาวชนที่ติดยาเสพติด นั้น พบว่า ในภาพรวมแล้ว สถานภาพสมรสของบิดามารดา ไม่มีส่วนสัมพันธ์ต่อการมองเห็นของเยาวชนที่ติดยาเสพติดสักเท่าไรนัก ดังจะเห็นได้จากกรณีของ น.ส.ดอกไม้ ที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน (บิดาเสียชีวิต) แต่กลับ พบว่า น.ส.ดอกไม้มีการมองเห็นเองทางด้านครอบครัวเป็นไปในทางบวก โดยมีความสัมพันธ์กับมารดาในทางที่ดี โดยมารดาจะให้ความรัก และให้กำลังใจอยู่เสมอ ไม่เคยดุด่าซ้ำเติมในความผิดของ น.ส.ดอกไม้ ส่วน กรณีของ นายวิชัย ที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันนั้น กลับมีการมองเห็นเองเป็นไปในทางลบ โดยที่นายวิชัยจะมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับครอบครัว โดยเฉพาะกับแม่และพี่สาวที่ชอบด่าว่า นายวิชัย ให้เกิดความรู้สึกน้อยใจ เสียใจ อยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่า โดยทั่วไปแล้ว ถ้าพ่อแม่มีสถานภาพสมรสอยู่ร่วมกัน เด็กก็จะรู้สึกอบอุ่นและมีการพัฒนาการการมองเห็นเองเป็นไปในทางที่ดี มากกว่าเด็กที่พ่อแม่ไม่ได้อยู่ร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนความรัก ความอบอุ่น ที่เด็กได้รับจาก พ่อ แม่ เป็นไปอย่างมีเงื่อนไข หรือ ไม่ได้ให้ครบอย่างเพียงพอแล้ว ก็อาจทำให้การมองเห็นเองของเด็กเป็นไปในทางลบได้ ดังเช่น กรณีของ นายวิชัย ถึงแม้ว่า พ่อแม่ จะอยู่ร่วมกัน แต่ การ อบรมเลี้ยงดูโดยขาดความรัก และความอบอุ่นที่ดี ก็ทำให้ความสัมพันธ์ของนายวิชัยและครอบครัวเป็นไปในทางลบ แต่ในขณะเดียวกัน ถึงแม้พ่อแม่จะไม่ได้อยู่ร่วมกัน แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู และได้รับความรักความอบอุ่น จากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง คนใดคนหนึ่งมาอย่างดีแล้ว เด็กหรือเยาวชนนั้นก็อาจจะมีการมองเห็นเองเป็นไปในทางบวกก็ได้ ดังเช่น กรณี น.ส.ดอกไม้ ที่ความสัมพันธ์ทางครอบครัวระหว่าง น.ส.ดอกไม้ กับแม่ นั้น จะเป็นไปด้วยดี ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพสมรสของบิดามารดาจึงมิใช่ตัวแปรปัจจัยทางด้านครอบครัวแต่เพียงตัวแปรเดียวที่มีผลต่อการมองเห็นเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด แต่การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ตลอดจนการให้ความรัก ความอบอุ่นที่บิดา มารดามีต่อเด็กและเยาวชนนั้น นับเป็นตัวแปรปัจจัยทางด้านครอบครัวอีกประการหนึ่ง ที่น่าจะมีผลต่อการมองเห็นเองของเด็กและเยาวชนมากกว่า สถานภาพสมรสของบิดามารดาแต่เพียงอย่างเดียว ดังกรณีของ น.ส.ดอกไม้ และนายวิชัย ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Coopersmith (อ้างถึงในรัฐกรมล ,2535 : 2-3) ที่ว่า การที่เด็กจะประเมินตนเองไปในทางที่ดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ คือ ต้องให้การยอมรับเด็ก มีการอธิบายถึงพฤติกรรมที่ผิดหรือถูกอย่างกระจ่างชัด นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบอื่นที่แตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการประเมินการมองเห็นเองของเด็ก

ในทางที่แตกต่างกัน การที่พ่อแม่ให้การสนับสนุนให้อิสระในการกระทำของเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้ความรักและความอบอุ่น เอาใจใส่ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กมีการประเมินตนไปในทางที่ดี อันมีผลต่อการมองตนเองในทางที่ดี ในทางตรงข้ามเด็กที่รับรู้ว่าคุณแม่เลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย ทางจิตใจ ปฏิเสธและกีดกันเด็กจะมีการมองตนเองในทางที่ไม่ดี

5. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า มีกรณีของนายสนั่น และ น.ส.แจ่มจันทร์ ที่บิดามีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยจะเห็นได้ว่า บิดาของนายสนั่น และ น.ส.แจ่มจันทร์ มีส่วนชักนำให้ลูกของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเสพยาเสพติดในที่สุด ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (2534 :81) ซึ่งกล่าวว่า ครอบครัวที่ พ่อหรือแม่เป็นคนไม่มีศีลธรรม ติดยาเสพติด ติดสุรา มีอาชีพด้วยการประกอบอาชญากรรม การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เด็กก็จะเติบโตมาด้วยการเห็นตัวอย่างไม่ดี จึงมีความคุ้นเคยกับสิ่งชั่วร้าย จนมองไม่เห็นความชั่วร้ายที่พ่อและแม่ปฏิบัติ เด็กจึงปฏิบัติตาม หรือเลียนแบบพ่อและแม่ (Identification) กล่าวได้ว่า เด็กจะถูกเลี้ยงมาให้ป็นอาชญากรไปทีละน้อย เมื่อเติบโตก็กล้ากระทำฝ่าฝืนกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตได้ว่า นายสนั่น นั้น จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดา ทั้งนี้ เพราะทั้งคู่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเหมือนกัน การมองตนเองทางด้านครอบครัวของนายสนั่นที่มีต่อบิดาจึงกล่าวได้ว่าเป็นไปในทางบวก

6. การคบเพื่อน

จากการศึกษาวิเคราะห์ เยาวชนที่ติดยาเสพติดจากกรณีศึกษาทั้ง 10 ราย นั้น พบว่า มีการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เสพยาเสพติดทั้งสิ้น โดยได้มีการชักชวน และเรียนรู้การเสพยาเสพติดตามเพื่อนที่ใช้อย่าเสพติดและสารเสพติดทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปตามที่ Sutherland (อ้างถึงใน สุพัตราสุภาพ , 2542 : 51) ได้กล่าวไว้ว่า ความประพฤติไม่ว่าดีหรือชั่ว เป็นสิ่งที่เรียนรู้มาแต่สมัยเด็กๆ และสืบต่อเรื่อยมาตลอดชีวิต ความประพฤติผิดจึงมีรากฝังลึกอยู่ในประสบการณ์ในชีวิตของบุคคล เพราะอุปนิสัยคนเป็นผลมาจากความเป็นมาแต่เด็ก ส่วนอัตราการทำผิดมาน้อยเพียงไรนั้น เป็นผลมาจากลักษณะการคบหาสมาคมกับบุคคลในกลุ่ม และการที่บุคคลเรียนรู้จากกลุ่มอัตราติดต่อสัมพันธ์กัน

และจากข้อ 5 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และข้อ 6 การคบเพื่อน นั้น อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการเรียนรู้ของเยาวชนนั่นเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิดจาก พ่อ แม่ หรือ เพื่อน ของเยาวชน การเรียนรู้นี้จะเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม และนอกจากการเรียนรู้ ที่เยาวชนจะได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมแล้ว การรับรู้ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เยาวชนจะได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมเช่นกัน ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์กรณีตัวอย่างทั้ง 10 รายนี้ จะเห็นได้ว่า เยาวชนมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดจากกลุ่มคนในสังคมที่แตกต่างกันไป การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการมองตนเองของเยาวชน ดังที่ นงลักษณ์ วงศ์ประเสริฐ (2533 : 69) ได้อธิบายไว้ว่า การมองตนเองของแต่ละคนนั้น มีพื้นฐานมาจากการรับรู้ของเขาเกี่ยวกับวิธีที่บุคคลอื่นแสดงการตอบสนองต่อเขา ซึ่งสิ่งเหล่านี้น่าจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด และจะมีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองและการประเมินบุคลิกภาพของตนเองด้วย เช่น ถ้าเยาวชนมีการรับข้อมูลจากกลุ่มเพื่อนที่ติดยาเสพติดและเห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ดี เยาวชนก็จะมีความสัมพันธ์ที่ดี สามารถเข้ากันได้ดีกับกลุ่มเพื่อน แต่ในขณะเดียวกันถ้าเยาวชนมีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มคนในสังคม เช่น คนในละแวกบ้าน และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดจากคนในละแวกบ้านว่ายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี ปฏิกริยาหรือการตอบสนองของคนในละแวกบ้านที่มีต่อเยาวชนที่ติดยาเสพติดก็จะเป็นไปในทางที่ไม่ดีด้วย โดยอาจจะแสดงปฏิกริยาหรือการตอบสนองในลักษณะต่างๆ ที่เป็นไปในทางลบ เช่น แสดงอาการรังเกียจ ไม่อยากคบหาสมาคมด้วย หรืออาจใช้คำพูดที่ทำให้เกิดความรู้สึกตกย้ำในความผิด ซึ่งเหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนมีการมองตนเองที่ไม่ดี ดังเช่น กรณีของ น.ส.มลฤดี น.ส.แจ่มจันทร์ น.ส.ดอกไม้ นายวิชัย นายจรรุญ และนายสนั่น ซึ่งได้รับปฏิกริยาจากสังคมโดยการ ถูกสังคมตีตราในลักษณะต่างๆ แต่ในขณะเดียวกัน ในกรณีของ ด.ช.มานิต นายประเสริฐ น.ส.ลดา และ น.ส.รื่นรมย์ ที่ไม่ค่อยได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับคนในสังคมที่มีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดในทางลบมากนัก เพราะโดยทั่วไปแล้วจะติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่ติดยาเสพติดด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เมื่อไม่ค่อยได้มีการปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมที่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดว่าเป็นสิ่งไม่ดี เยาวชนกลุ่มนี้จึงไม่ได้รับปฏิกริยาในเชิงลบจากคนในสังคมที่มีต่อตนเองสักเท่าใดนัก และทำให้เยาวชนกลุ่มนี้ไม่ถูกตีตราจากสังคมในเรื่องที่เกี่ยวกับยาเสพติดมากนัก และทำให้มีการมองตนเองเป็นไปในทางบวกมากกว่า

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และการคบเพื่อน นั้น ในภาพรวมแล้วน่าจะมีส่วนสัมพันธ์ต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด เพราะการเรียนรู้ที่เกิดจากการคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อน หรือบุคคลที่ติดยาเสพติด มีส่วนทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นไปในทางที่ลบมากยิ่งขึ้น เช่น จะมีการใช้เทคนิค หรือเรียนรู้ วิธีการใช้ยาเสพติดในรูปแบบใหม่ๆ มากขึ้น ตลอดจนเพิ่มความถี่ หรือความเข้มข้นในการใช้ยาเสพติด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลต่อการมองตนเองทั้งในทางตรงและทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตามการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ กับบุคคลที่มีการรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดกับใครหรือเป็นไปลักษณะใด หรืออาจมีตัวแปรอื่นที่มีอิทธิพลหรือมีผลต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดมากกว่านี้

ด้านที่เกี่ยวกับการกระทำผิด

7. ระยะเวลาในการใช้ยาเสพติด

จากผลการศึกษากรณีตัวอย่างทั้ง 10 รายนี้ พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดมีระยะเวลาที่ติดยาเสพติดอยู่ในช่วง 5 ปี – 2 เดือน โดยที่เยาวชนที่มีระยะเวลา ติดยา 5 ปี (นายวิชัย) 3 ปี (นายสนั่น) 3 ปี (นายจำรูญ) 3 ปี (น.ส.ดอกไม้) 3 ปี (น.ส.แจ่มจันทร์) และ 2 ปีเศษ (น.ส.มลฤดี) จะมีการมองตนเองในด้านต่างๆ ในภาพรวมแล้วเป็นไปในทางลบ ส่วนเยาวชนที่มีระยะเวลาในการติดยาเสพติด 3 เดือน (ด.ช.มานิต) , 1 ปี (นายประเสริฐ) , 2 เดือน (น.ส.ลดา) และ 6 เดือน (น.ส.รัชนี) จะมีการมองตนเองในด้านต่างๆ ในภาพรวมแล้วเป็นไปในทางบวก โดยจะเห็นได้ว่าเยาวชนกลุ่มนี้จะมีความคิดที่จะอยากจะทำตัวเป็นคนดี เลิกเสพยาเสพติด ตามที่ได้ศึกษาวิเคราะห์เป็นรายบุคคลไปแล้ว ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ระยะเวลาที่ติดยาเสพติดมีส่วนสัมพันธ์ต่อการมองตนเองของเยาวชนด้วย โดยจากการศึกษาวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดมาเป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปีขึ้นไป จะมีผลต่อการมองตนเองในทางลบ ส่วนเยาวชนที่มีระยะเวลาต่ำกว่า 2 ปี จะมีการมองตนเองเป็นไปในทางบวกมากกว่า ซึ่งผลการวิจัยนี้ ใกล้เคียงกับผลวิจัยในเชิงปริมาณ ที่พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการติดยาเสพติดตั้งแต่ 23 เดือนขึ้นไป หรือประมาณ 2 ปี จะมีการมองตนเองเป็นไปในทางลบ ส่วนเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาติดยาเสพติดตั้งแต่ 22 เดือนลงมา จะมีการมองตนเองเป็นไปในทางบวกมากกว่า

ส่วนสาเหตุที่ระยะเวลาการติดยาเสพติดมีผลต่อการมองตนเองของเยาวชนนั้น สามารถอธิบายได้ว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาเสพยาเสพติดสูง (ประมาณตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป)

หรือได้เสพยาเสพติดมานานแล้วนั้น จะมีสภาพร่างกายและจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้มีผลต่อการมองเห็นทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่น มี สภาพร่างกายที่ทรุดโทรม ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการมองเห็นทางด้านร่างกาย หรือ การที่เยาวชนมีร่างกายที่ทรุดโทรม และแสดงลักษณะต่างๆ ของผู้ที่เสพยาเสพติดมาเป็นระยะเวลานานให้สังคมได้เห็นอย่างเด่นชัดนั้น ก็จะทำให้ผู้คนในสังคมเกิดปฏิกิริยาในเชิงลบต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น เพิ่มความรังเกียจมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้แล้ว เยาวชนที่ติดยาเสพติดมาเป็นระยะเวลานาน ก็จะทำให้ผู้คนในสังคมมีโอกาสล่วงรู้เพิ่มมากขึ้นว่าเยาวชนผู้นั้นติดยาเสพติด ซึ่งเมื่อผู้คนในสังคมรับรู้ถึงการติดยาเสพติดของเยาวชนนั้นเพิ่มมากขึ้นเท่าใด เยาวชนก็จะได้รับปฏิกิริยาของผู้คนในสังคมที่มีต่อตนเองในทางลบเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น หรือในทางตรงกันข้ามถ้าผู้คนในสังคมยังไม่ล่วงรู้ถึงพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชนมากนัก เยาวชนก็อาจจะได้รับปฏิกิริยาในทางลบจากผู้คนในสังคมไม่มากเท่าที่ควร ดังเช่น กรณีของ ด.ช.มานิต หรือ น.ส.ลดา ที่เพิ่งเริ่มเสพยาเสพติดมาเป็นระยะเวลาเพียงไม่กี่เดือน ผู้คนในสังคมจึงยังไม่รู้สึกเท่าไรว่า ด.ช.มานิต และ น.ส.ลดา เสพยาเสพติด ดังนั้น ปฏิกิริยาที่ผู้คนในสังคมมีต่อ ด.ช.มานิต และ น.ส.ลดา จึงไม่ได้แสดงออกมาในทางลบ การมองเห็นตนเองของ ด.ช.มานิต และ น.ส.ลดา จึงเป็นไปในทางบวกมากกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดมาเป็นระยะเวลานาน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าระยะเวลาที่ติดยาเสพติดที่ต่างกันย่อมมีผลต่อการมองเห็นตนเองด้วย

8. จำนวนครั้งที่กระทำผิด

จากผลการวิจัยกรณีตัวอย่างทั้ง 10 ราย นี้ พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดครั้งแรก ซึ่งได้แก่ ด.ช.มานิต นายประเสริฐ น.ส.ลดา และ น.ส.รินรมย์ จะเป็นกลุ่มเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการมองเห็นเป็นไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ส่วนเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำนั้น ได้แก่ นายวิชัย นายสนั่น นายจำรูญ น.ส.ดอกไม้ น.ส.แจ่มจันทร์ และ น.ส.มลฤดี ซึ่งจะเป็นกลุ่มเยาวชนที่ติดยาเสพติดที่มีการมองเห็นเป็นไปในทางลบ ตามที่ได้ศึกษาวิเคราะห์เป็นรายบุคคลไปแล้วในข้างต้น ซึ่งจะเป็นที่สังเกตได้ว่าเยาวชนที่กระทำผิดครั้งแรก จะเป็นเยาวชนกลุ่มเดียวกับเยาวชนที่มีระยะเวลาในการติดยาเสพติดต่ำ ส่วนเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำนั้น จะเป็นเยาวชนกลุ่มเดียวกับเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง ซึ่งจะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการติดยาเสพติด และจำนวนครั้งที่กระทำผิด เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน โดยอาจเนื่องมาจากเยาวชนที่มีระยะเวลาในการติดยาเสพติดต่ำก็จะมีโอกาสกระทำผิดได้ไม่มากนัก ส่วนเยาวชนที่มีระยะเวลาในการเสพยาเสพติดสูง โดยยิ่งกระทำผิดมานานมากเท่าไร โอกาสที่จะกระทำผิดซ้ำหลายครั้งก็มากขึ้นเท่านั้น

สำหรับสาเหตุที่เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำมีการมองตนเองที่เป็นไปในทางลบนั้น อธิบายได้ว่า เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะถูกการ ตีตรา จากสังคม ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว หรือบุคคลอื่น ซึ่งการตีดรา นั้น จะแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรังเกียจ การไม่ให้โอกาส หรือการใช้คำพูดที่ตอกย้ำพฤติกรรมกระทำผิด และเมื่อสังคมได้แสดงปฏิกิริยาหรือตีตรา เยาวชนนั้นแล้ว เยาวชนผู้นั้นก็จะยอมรับสิ่งที่สังคมมอบไว้ให้กับเขา และมองตนเองหรือยอมรับ ตนเองไปตามที่สังคมตีตราไว้ให้ ดังที่ Lemert (1951 : 73-78) ได้อธิบายไว้ว่าปฏิกิริยาทางสังคมมีส่วนผลักดันให้เด็กวัยรุ่นที่มีความประพฤติเบี่ยงเบน ลิเมอรัทใช้คำว่า "ตีตรา" (Labelling) เป็นกระบวนการทางสังคมที่สรุปอย่างกว้างๆ ว่าเด็กที่มีลักษณะเช่นนั้น คือ เด็กเกเร เด็กยากจน เด็กซึ่ ย่า ซึ่งการตรานำเด็กอย่างรวมๆ อย่างกว้างๆ นี้ ทำให้เด็กที่ถูกตรานำยังมีความรู้สึกและได้รับ ประสบการณ์ทางสังคมที่ผลักดันให้เขามีการมองตนเอง ตามที่ถูกสังคมตรานำไว้ ซึ่งการตีตรา นี้ เป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กมีการมองตนเองที่ไม่ดี ซึ่งพฤติกรรมตรงนี้เป็นสาเหตุที่ ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดซ้ำมากขึ้น

และจากผลการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำทั้ง 6 ราย นั้น พบว่า บุคคลที่ ตีตราเยาวชนให้มีการมองตนเองเป็นไปในแง่ลบมากยิ่งขึ้นนั้น ไม่ใช่ใครอื่นไกล แต่จะเป็นคนที่อยู่ ใกล้ชิดกับเยาวชนนั่นเอง เช่น นายวิชัย นั้น บุคคลที่ตีดรา นายวิชัยจะเป็นแม่และพี่สาว ซึ่งมักจะ แสดงปฏิกิริยาในทางที่ไม่ไว้วางใจหรือไม่ให้โอกาส นายวิชัยให้กลับตัวเป็นคนดี หรือ กรณีของนาย สนั่น บุคคลที่ทำให้นายสนั่นมีรอบประทัตตรา ก็คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่มักไม่ให้โอกาสนายสนั่นกลับ ด้วเป็นคนดี มีหน้าซ้ำยังยึดข้อหาให้นายสนั่นอีก กรณีของนายจำรูญนั้น บุคคลที่ตีดรา นายจำรูญ ก็คือ แม่ และเพื่อนบ้าน ซึ่งอยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน ที่มักจะพูดจาหรือแสดงปฏิกิริยาที่รังเกียจ หรือไม่ให้วางใจในตัวนายจำรูญ ส่วนกรณีของ น.ส.ดอกไม้ นั้น จะเห็นได้ว่าบุคคลที่ตีตรา น.ส. ดอกไม้ ให้เกิดความรู้สึกต่อตนเองในทางลบมากยิ่งขึ้นก็คือ แฟน หรือ สามี ของ น.ส.ดอกไม้ นั้นเอง ที่ได้ใช้คำพูดที่ตอกย้ำให้ น.ส.ดอกไม้รู้สึกเสียใจ และคิดว่าตนเองเป็นคนที่ไม่มีความค่า โดย บอกว่า ผู้หญิงอย่าง น.ส.ดอกไม้ ที่เป็นทั้งผู้หญิงหากิน และติดยาด้วยนั้น ไม่มีใครที่คิดจะจริงจัง ด้วย หรือกรณีของ น.ส.แจ่มจันทร์ นั้น บุคคลที่ตีตรา น.ส.แจ่มจันทร์ ก็คือ พ่อเลี้ยง และคนแถว บ้าน ที่ได้ใช้คำพูดที่ตอกย้ำความรู้สึกในพฤติกรรมกระทำผิดของ น.ส.แจ่มจันทร์ เช่น เรียก น.ส.แจ่มจันทร์ ว่า พวกผง หรือ อีซึ่ ย่า และสำหรับในกรณีของ น.ส.มลฤดี นั้น สังคม โดยคนใน ละแวกบ้านจะเป็นผู้ตีตราโดยจะแสดงปฏิกิริยาทำที่รังเกียจไม่ยอมคบหาสมาคมกับ น.ส.มลฤดี อย่างเห็นได้ชัด จึงเห็นได้ว่าบุคคลที่ ตีตรา เยาวชนให้มีการมองตนเองเป็นไปในทางลบมากยิ่งขึ้น

ขึ้น นั้น ไม่ใช่บุคคลอื่นไกลเลย ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อยู่รอบข้างของเยาวชนนั่นเอง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุคคลที่ตีตานั้นเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลหรือมีความผูกพันกับเยาวชนมากเท่าไร เยาวชนก็จะยิ่งมีความรู้สึกกับการตีตานั้นมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ แฟน หรือคนในครอบครัว ส่วนบุคคลที่ได้ประทุษร้ายความผิด หรือได้ตีตราให้ เยาวชน ทั้งที่นั่นจะเป็นบุคคลที่คอยช่วยเหลือและแก้ไขให้เยาวชนได้พ้นจากพฤติกรรมการกระทำผิด ตามบทบาทและหน้าที่ที่สังคมได้คาดหวังไว้ แต่ก็กลับเป็นบุคคลที่มาตีตราให้เยาวชนเสียเองโดยทำให้เยาวชนมีการมองตนเองเป็นไปในทางลบมากยิ่งขึ้น ก็คือ ตำรวจ ดังเช่น กรณีของนายสนั่น ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตีตรา หรือประทุษร้ายความผิดให้กับนายสนั่น จนนายสนั่นมีการมองตนเองไปในทางที่ไม่ดี และได้กลับมากระทำผิดซ้ำอีกครั้งในที่สุด

ดังนั้น จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลกรณีตัวอย่างทั้ง 10 ราย นี้ จึงกล่าวได้ว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดอย่างเห็นได้ชัด คือ ระยะเวลาที่ติดยาเสพติด และ จำนวนครั้งที่กระทำผิด ตัวแปรทั้ง 2 ตัวแปรนี้ นับว่าเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติดมากกว่าตัวแปรอื่น และทำให้ตัวแปรอื่น เช่น ตัวแปรปัจจัยภูมิหลัง หรือ ตัวแปรปัจจัยทางสังคมบางตัวแปร ไม่มีอิทธิพลหรือมีอิทธิพลน้อยลงต่อการมองตนเองของเยาวชนที่ติดยาเสพติด